

A magyar állami rendőrségek képzése 1872-1945

(Hungarian State Police Training in 1872–1945.)

Absztrakt

A polgári magyar állam időszakában valósult meg a magyar rendőrségek államosítása. Ennek nyomán vált egységessé a rendőrképzés Magyarországon. Mivel a rendőrség polgári fegyveres őrtestület volt, ezért a közigazgatásban foglalkoztatottakkal szemben támasztott képesítési elvárások vonatkoztak a testületi tagokra is. Így tehát a rendőrségnél különböző karokon és szakokon foglalkoztatottakkal szemben támasztott közoktatásbeli elvárások azonosak voltak a közigazgatás területén foglalkoztatottakéval. Erre az állami — koronként és szakonként differenciált — közoktatási képzettségekre épült rá az államigazgatási szakoktatási rendszer. A tisztviselői karokba igyekvők számára lényegében miniszteriumként eltérő tartalmú szakvizsga letétele nyomán nyílt lehetőség a rendszerbe való belépésre. Az altisztek esetében pedig tanfolyamok eredményes elvégzése nyomán kerülhetett sor a kinevezésre. A tudásnak kellő fizikai, pszichikai és erkölcsi állapottal is párosulnia kellett, hogy a jelentkezők bekerülhessenek a testület személyi állományában, illetve hogy a bent lévők tovább léphessenek a karrierív következő fokára. A rendőrképzés minden szintjén a gyakorlatiasságra törekedtek. A felkészítés nem csupán szellemi, hanem fizikai és pszichikai részből is állt.

Kulcsszavak

próbaszolgalat ; rendőri szakképzési rendszer ; szaktanulmányi felügyelő ; közigazgatási gyakorlati szakvizsga ; törzsaltiszi vizsga

Abstract

Hungarian law enforcement was nationalized during the Era of the Dual Monarchy. Police training in Hungary became uniform in the wake of this consolidation. Since the police consisted of civilian armed units, they were held to the same qualification standards as those employed in public administration. Thus the public education requirements of the various departments and offices of the police were the same as for those employed in public administration. The public administration education system lay upon a foundation of public education qualifications, differentiated by age and expertise. Those wishing to enroll as commissioned officers were required to pass an entrance exam which varied among the various ministries. Non-commissioned officers, on the other hand, had to successfully complete a course in order to be placed. Additionally physical, psychological and moral standards had to be exhibited in order to be selected into the organization; once in, the same standards were necessary for career advancement. At every level, police training emphasized practicality. Training was not exclusively grounded in cognitive learning but also demanded physical and psychological competency.

Key words:

trial service ; police training system ; study supervisor ; public administration examination ; non-commissioned officer examination

*

Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (ORCID) : <https://orcid.org/0000-0003-3368-2944>

Institutional attachments = Szerző intézményi kötődései :

- *Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement* = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság
 - *Eötvös Loránd University Faculty of Law* = Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
 - *National University of Public Service Faculty of Law Enforcement* = Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

@: paradi.jozsef@gmail.com

Date of registry = Regisztrálás dátuma : 2019. V. 17.

Date of acceptance = elfogadás dátuma : 2019. XI. 11.

DOI : [10.31627/RTF.XXIX.2019.58N.129-162P](https://doi.org/10.31627/RTF.XXIX.2019.58N.129-162P)

A polgári magyar állam rendőrségei, majd 1919 után döntően rendőrsége személyi állománya képzésének a feldolgozásával viszonylag kevés kutató foglalkozott. A téma ugyan nem szükkölködik a korabeli publikációkkal — különösen a két világháború közötti időszakra vonatkozóan — azonban ennek ellenére csupán néhány kutató foglalkozott a szakterülettel. E helyzet kialakulását álláspontom szerint két fő ok idézte elő. Egyrészt a rendszerváltást megelőzően a téma a nem támogatottak közé tartozott. Annak kutatása nem tett jót az vizsgálódó karrierjének. Másrészt — már a rendszerváltás utáni időszakban ismét felerősödő — azon pártállami nézet miatt, mely szerint a két világháború közötti magyar állam fasiszta diktatúra volt, szintén ódzkodtak a kutatók a témában elmélyülni, tartva a várható politikai indíttatású támadásoktól.

A témával való komoly foglalkozás tekintetében minden bizonnyal riasztó lehetett az is, hogy számtalan olyan propagandisztikus írás jött létre, amely ugyan nem bizonyította az álláspontját, azonban tartalmuk kitűnően illeszkedett valamely politikai csoportosulás által hirdetett nézetekhez. A szellemi alkotások ezen szennyáradatának az eltakarítási teendőivel járó elfoglaltságot a valódi kutatók nem szívesen vállalták. A magyarországi politikai állásfoglalások — amelyek különböző politikai csoportosulások véleményét helyezték az objektív történelemszemléleten nyugvó igazságfeltárás elé — riasztóak voltak a téma felé forduló kutatók számára.

Ez azonban nem jelentette azt, hogy senki sem foglalkozott a témával. Több műben érintőlegesen és felszínesen ugyan de kitértek a két világháború közötti rendőrképzésre.¹ Akadt olyan kutató is, aki tulajdonképpen feltárta a szakterület lényegét és kutatási eredményeit publikálta is, bár kutatási célja nem csupán a korabeli rendőrképzés, hanem a magyar rendvédelmi modell feltárása volt.²

A szűkkörű kutatólétszám kialakulásának további oka a témagazda tárca azon vezetési stílusa, amely a témakör békaperspektívába szorításával nem kedvez a magyar rendvédelmi hagyományok feltárásának és ápolásának.³ Sajnálatos módon a nemzeti kormány hatalomra jutásával csupán annyit változott a helyzet, hogy a nemzeti rendvédelem-történetünket gondozó és a feltárt eredményeket az oktatásba beépítő tanszék helyett a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Karán úgynevezett rendészettudomány és történeti tanszék letévesztettek. Létrejött egy olyan szervezeti egység a magyar fegyveres testületek tisztképzésének a fellelőjében, amely egy áltudomány létét — tévedés ne essék a rendészet a jogtudomány egyik ága⁴, abban a kitértélt értelemben azonban, ahogyan az úgynevezett „rendészettudomány”-hívók értelmezik a szakterületet, az nem létezik — igyekszik bizonyítani⁵, ahelyett hogy a nemzeti rendvédelem-történeti hagyományaink a feltárásával, gondozásával és átadásával foglalkozna.

2018-ban a belügyi tárcánál még mindig — legalább is a lényegüket tekintve — az a szellemiség uralkodik, amely a neoliberális kormányzatot jellemezte. Márpedig e szellemiséget, vagy inkább prekoncepciót valló — azaz a polgári magyar államot részben vagy egészében feudális, majd fasiszta alakulatnak tartó felfogásból fakadóan, a — kormányok belügyi tárcát uraló vezetői elutasították a magyar rendvédelem ezen korszaka művelésének a támogatását. Valószínűleg tisztában lehetek azzal, hogy az objektív történelemszemléleten nyugvó kutatások eredményei nem feltétlenül hozhatók összhangba politikai prekoncepciójuk tartalmával. Ennek a sajátos helyzetnek az ismerete birtokában érthető meg az a tanulmány, amely a „Magyar rendészeti képzés története 1922-2012. Rendőr altiszt (tiszt helyettes) és rendőr tiszt képzés a XXI-XXI. században.” címmel jelent meg a „Mérőföldkövek az adózás és vámigazgatás történetéből.” című gyűjteményes kötetben 2017-ben.⁶

Első pillantásra mehökkentő, hogy mit keres egy rendőrség-történeti írásmű az adó- és vámigazgatás történetével foglalkozó kiadványban⁷. Az írásműben természetesen más gondok is felszínre kerülnek. A szerző izzadságszagú tanulmányában görcsösen törekszik arra, hogy a rendészettudomány vizsgált időszakban való előfordulását a szó felbukkanása alapján bizonyítsa.⁸ Ez már önmagában is mosolyra méltó igyekezet, hiszen a fogalom egzakt megközelítéséhez vajmi kevés köze van. A szerző figyelmét buzgalomban elkerülte az a körülmény is, hogy a korabeli szerzők a rendészettudománynak nevezett szakterületnek a jogtudomány jogágaként való elfogadása mellett törtek lándzsát, fel sem merült a szakterületnek a XXI. században „rendészettudomány-hívók” kiterjedt értelmezése szerinti felvetése.

Etikai problémákat vet fel továbbá, hogy a tanulmány szerzője „elfelejtett” hivatkozni azokra az alkotókra, akik a témát vagy annak valamilyen aspektusát már hitelt érdemlően tudományos alappal feldolgozták, mint például a közigazgatási vizsga tekintetében is.

Tartalmi hiányosság, hogy az elméleti és gyakorlati közigazgatási vizsga rendszerével a szerző nem foglalkozott, holott a tanulmányában leírta, hogy az egyaránt vonatkozott a közigazgatási és a rendőr tisztviselőkre. Mit lehet kezdeni azzal a tanulmánnyal, amelynek a rendőr tisztképzésről is

kellene szólnia a polgári magyar állam időszakára kiterjedően, azonban a szerző nagyvonalúan eltekint annak a vizsgarendszernek a bemutatásától, amely a rendőrtiszti kinevezés előfeltétele volt.

A tanulmány olvasásakor azon érzés keríti hatalmába a témával ismerkedőt, mintha a szerző nem is a rendőrképzés ismertetését tekintette volna az elsődleges céljának — legalább is tanulmányának a dualizmus időszakát felölelő bevezető részében — hanem az úgynevezett „rendészettudomány” általa elképzelt történelmi gyökereit szerette volna bizonyítani.

Nem lehet azonban szakbarbár módon csupán a téma képzérendszerének az oldalával foglalkozni, mivel a magyar nemzeti rendvédelmi modell és a testülettörténet alakulása meghatározó befolyást gyakorolt a mindenkori magyar rendőrség személyi állományának a hivatására történő felkészítésében.

Mindenek előtt azt indokolt tisztázni, hogy mit érthetünk a polgári magyar állam időszakának. A kiegyezéstől Magyarország német megszállásáig terjedő időszakot tekintem a polgári magyar állam időszakának. Kisebb szünetektől eltekintve — a vesztes I. világháborút követő magyarországi tanácsköztársaság, majd az antant erők megszállásának időszakát leszámítva — Magyarország szuverén volt még akkor is, ha szuverenitásának egyes elemeit megosztotta a dualizmus időszakában az Osztrák Császársággal, illetve a trianoni békediktátum nyomán a győztes hatalmak annak bizonyos részeit átmenetileg korlátozták.⁹

A kiegyezést megelőzően lényegében az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharcot leverő idegen hatalom uralkodott a Kárpát-medencében, amelyet nem lehet azzal vádolni, hogy a magyar hagyományokat tisztelte, illetve a magyar érdekeket figyelembe vette.

Ennek az idegen elnyomó hatalomnak volt az uralkodási formája a neoabszolutizmus, amely a Kárpát-medencén túl kiterjedt a Lajtán túli örökös tartományokra is, a HABSBERG-család által uralt területen egységes államhatalmi formációt képezve.

A neoabszolutizmus kifejezés ugyan nem helytálló a Magyar Királyság tekintetében, hiszen az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharcot megelőzően a Magyar Szent Korona alá tartozó területen rendi alapon nyugvó alkotmányos monarchia működött. Helytállónak bizonyul azonban a neoabszolutizmus elnevezés az örökös tartományokat illetően, mivel e térségben a neoabszolutizmusnak voltak abszolutikus hatalomgyakorlási előzményei. Ilyen fajta hatalomgyakorlásra ugyan a Magyar Királyságban is törekedtek a HABSBERGok, azonban kísérleteiket általában nem, vagy csak ideiglenesen, esetleg korlátozottan koronázta siker. Mégis általában elfogadott a neoabszolutizmus terminológia használata az 1849-1867 közötti időszakra a Kárpát-medence térségére vonatkozóan is, mivel a HABSBERG-birodalom egészében egységes államhatalmi rendszer működött. Ezért érthető az egységes rendszer egységes elnevezése még akkor is ha a Kárpát-medence térségére ez a jelző nem igaz.¹⁰

A neoabszolutista rendszer is változott azonban. Kezdetben hatalma teljében az úgynevezett „Verwirkungstheorie” (jogeljátszás elmélet)¹¹ szellemében a magyar nemzet elnémetesítésén szorgoskodott. Ebből következően megszüntette a magyar államot, a magyar helyett a németet tette a hivatalos nyelvvé, igyekezett visszaszorítani a magyar kultúrát, üldözte a magyar hazafiakat. Még a magyar nemzeti viselet használatát, sőt az úgynevezett „Kossuth-szakált” is büntették.

A jogeljátszás hamis elméletének — melyt DEÁK Ferenc cáfolt a kiegyezés kapcsán — az volt a lényege, hogy a magyar nemzetnek ugyan voltak alkotmányos jogai, ezeket azonban az uralkodója elleni felkeléssel elvesztette.¹²

A jogeljátszás teoriájának — amelynek a kitalálása a magyar forradalom és szabadságharcot cári segédlettel leverő HABSBERG-hatalom első kormányfőjének herceg Félix Ludwig Johann Fürst zu SCHWARZENBERG nevéhez fűződik — azonban nem csupán a bosszú volt a motívuma. A háttérben az a szándék húzódott meg, hogy — a HABSBERG-birodalom elnémetesített lakosságára támaszkodva — HABSBERG vezetéssel valósuljon meg, a HABSBERGok által uralt területeket is magába foglaló nagynémet egység. A magyarokat az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc során hátba támadó nemzetiségek ugyanazt kapták a Habsburgoktól jutalmul, mint amit a magyarok büntetésül. Számukra is a németté vállalás sorsát szánták a HABSBERG-hatalom politikai vezetői. A hatalomvágytól fűtött és a nemzeteket lenéző tartalmú elképzelés azonban kibicsaklott a poroszok által megvalósított kisémet egységen és a magyar nemzet által gyakorolt passzív rezisztencia politikáján.¹³

A neoabszolutizmus államigazgatási rendszere ugyan módosult, ahogyan a kül- és belpolitikai viszonyok alakultak, azonban a lényege megmaradt. Idővel az európai és a magyar helyzet alakulása nyomán nyilvánvalóvá vált a HABSBERGok által vezetett nagynémet egység irrealitása és az is, hogy a magyarság számára nem elég csupán a leigázottak gyepelőjének a lazítása. A HABSBERGok

hatalmát gyakorolók — hatalmuk megtartása érdekében — kénytelenek voltak a magyarság elnyomása helyett kiegyezni a nemzettel, így jött létre a kiegyezés.¹⁴

Ezek a körülmények meghatározták a kiegyezés utáni magyar rendvédelem lényegét. 1867 után a magyar rendvédelmet önkormányzati alapon szervezték újjá.¹⁵

Ezen — akkoriban konszenzuson nyugvó — irányultság két forrásból táplálkozott. Egyrészt a reformkorban elméleti vita zajlott arra vonatkozóan, hogy az újjászervezendő közigazgatást a centralizáció vagy az önkormányzatiság szellemében indokolt fejleszteni. A reformkorban az önkormányzatiság — azaz a korabeli szóhasználat szerint a municipálisok — tábora győzedelmeskedett.¹⁶

Másrészt a közigazgatás centralizációja az emberek tudatában összeolvadt a HABSBURG elnyomás államával a neoabszolutizmussal, melyet közutálat övezett. A magyar közigazgatás — ezen belül a rend védelme — újjászervezésével a kiegyezéskor az egyetlen reális lehetőség a municipális alapon szerveződő közigazgatás, illetve rendvédelem volt.¹⁷

Viszonylag gyorsan kiderült azonban, hogy a municipális rendvédelmi modell nem képes fenntartani a rendet. Az ország vezetése kezdetben a legrosszabb közbiztonsági helyzetbe került ország-részekre kiterjedő hatáskörrel rendelkező királyi biztosokat nevezett ki a rend helyreállítása érdekében. Nekik sikerült is drákói módszerekkel a rendet helyreállítani, ám amikor feladatuk végeztével elhagyták a rájuk bízott térséget, az anarchia rövid időn belül visszarendeződött.¹⁸

Nyilvánvalóvá vált, hogy a hiba a rendvédelmi modellben rejlett. TISZA Kálmán ennek a felismerése nyomán hozta létre vidékre kiterjedő hatáskörrel a Magyar Királyi Csendőrséget, ami be is váltotta a hozz fűzött reményeket.¹⁹

A városokban — ahol a csendőrség felállítása előtt jobb volt a közbiztonsági helyzet, mint a falvakban — azonban a közbiztonság többé-kevésbé megmaradt a csendőrség létrehozása előtti színvonalon. Ez az állapot a Magyar Királyi Csendőrség felállítása nyomán vidéken kialakult kedvező közbiztonsági helyzethez képest kevésbé volt jó. Maguk a rendőr tisztviselők — mai fogalmunk szerinti rendőr tiszték — kezdeményezték a vidéki rendőrségek államosítását. A magyar rendőrségek államosításának az előkészítése előrehaladott állapotba került, amikor kitört az I. világháború, emiatt azonban az államosításra már a háború után kerülhetett sor.²⁰

A dualizmuskori fejlődési folyamat eredményeként a magyar rendvédelmi modell az önkormányzati rendfenntartás ideájától eljutott a centrális rendvédelmi modellig, ahol a rendvédelmi testületek döntően a központi államhatalom közvetlen irányítása alá kerültek.²¹

A magyarországi rendőrségek államosítása²² teremtette meg a magyar rendőrség személyi állománya kiképzése centralizáltságának a lehetőségét és szükségességét. A rendőrség számára példamutató volt a csendőrség, hiszen a Magyar Királyi Csendőrség esetében már 1909-ben létrehozták a központi csendőr iskolát Nagyváradon, ahol a testület személyi állománya legénységi részének a felkészítését és továbbképzését valósították meg.²³

A két világháború közötti magyar rendőrség személyi állománya hivatásának a felkészítésére irányuló képzés ismertetését megelőzően indokolt bemutatni:

- a felkészítés dualizmuskori helyzetét;
- a testület jellegét;
- a személyi állomány csoportjait, hiszen a feladatok állománycsoportonként változtak, a képzés pedig azt a célt szolgálta, hogy a testület tagjai az állománycsoportok előtt álló teendőket eredményesen megvalósíthassák.

A dualizmus időszakában a rendőrségek döntő többsége a városok kompetenciájába tartozott. Ebből fakadóan — bár a törvények a Magyar Szent Korona alá tartozó területek teljes egészére kiterjedtek — a rendőrségi szabályzatok azonban városonként eltérőek voltak. Így tehát a tananyag sem lehetett maradéktalanul egységes. A városonként eltérő szolgálati szabályzatok annak a helyzetnek voltak az egyenes következményei, hogy a városok méretétől, helyzetétől függően eltérőek voltak a városi rendőrségek is. Nem csupán a szervezet és a feladatrendszer volt település függő, hanem a személyi állomány ellátása is. A fizetések, az öltözékek településenként eltérőek voltak, még a hasonló munkaköröket ellátók esetében is. A fegyverzet pedig — mivel az önkormányzati rendőrségek személyi állománya egyedileg szerezte be fegyverét — egyénenként volt eltérő. Csupán az állami rendőrségek, azaz a Budapesti Magyar Királyi Állami Rendőrség, a Magyar Királyi Határrendőrség és a Fiumei Magyar Királyi Állami Rendőrség személyi állománya rendelkezett testületként egységes fegyverzettel. E testületek személyi állománya körében már a dualizmus időszakában sem akadt analfabéta rendőr, mivel állami szolgálatba analfabétákat nem alkalmazhattak.²⁴

A dualizmus időszakában — egyre csökkenő jelleggel ugyan, de — az önkormányzati rendőrségek legénységi állományának egy része analfabéta volt. Ezen rendőrök felkészítése nem egyezhe-

tett meg az írástudókéval. Nem csupán a tananyag, hanem a felkészítési idő és a képzés módszerei is eltérőek voltak, mint ahogyan a rendőrségekkel szembeni elvárások sem egyeztek meg a különböző településeken.²⁵

Mindez azonban csupán — az egyébként településenként eltérő rendfokozati rendszer szerinti rangokat viselő — a rendőr legénységre volt igaz, mivel a rendőr tisztviselők (rendőr tisztek) képzési követelménye megegyezett a köztisztviselőkével, amely az egész országban egységes volt.²⁶

A polgári magyar állam időszakában — a hazai és a külföldi fegyveres őrtestületek besorolása tekintetében — kétféle testületípust különböztettek meg, a katonailag szervezett fegyveres őrtestületet és a polgári fegyveres őrtestületet.²⁷ A katonailag szervezett fegyveres őrtestület tagjai személyükben katonának minősültek, függetlenül attól, hogy a testületük mely tárca irányítása alatt állt. A testületen belüli függelmi viszonyaik katonaiak voltak. A személyi állományt a katonákra általában vonatkozó jogosultságok megillették, illetve kötelezettségek terhelték. A személyi ügyek nem a testületet irányító tárca, hanem a honvédelmi tárca kompetenciájába tartoztak.²⁸

A polgári fegyveres őrtestületek tagjai személyükben nem minősültek katonának. A testület belső függelmi viszonyai nem katonaiak, hanem hivatalnokiak voltak. Rájuk a katonákra általában érvényes jogosultságok és kötelezettségek nem vonatkoztak. A személyi állomány tagjai nem a honvédelmi tárca, hanem azon tárca kompetenciájába tartoztak, amely a testület irányítását ellátta.²⁹

Az államosított rendőrség személyi állományának a csoportjait a Budapesti Magyar Királyi Állami Rendőrség személyi állománya tagozódásának a mintája szerint alakították ki. Így a Magyar Királyi Állami Rendőrség személyi állományát vertikálisan több állománycsoportra, horizontálisan pedig több szakra osztották. Két fő szak létezett, az őrszemélyzeti (ma közrendvédelmi) és a detektív (ma nyomozó). E két fő szak mellett működött még az igazgatásrendészeti feladatokat ellátó szak is.³⁰

E szakok eredményes szolgálatellátását voltak hivatott biztosítani a számvevőségi (gazdászok) és a kezelői (az iratok segédhivatali nyilvántartása) szakok, illetve a csekély létszámú műszaki (a rendőri szolgálat ellátásához szükséges technikai eszközök és feltételek biztosítására hivatott személyzet), valamint az orvosi (humán- és állatorvosok és asszisztenciájuk) szakok. A három fő szakon teljesített szolgálatot a személyi állomány mintegy 95 %-a, a legmagasabb személyi állomány az őrszolgálati szakon volt található.³¹ A fővárosi rendőrség személyi állományának detektívjei hozzávetőlegesen 10 %, a segédszakok munkatársai 5 % körüli létszámmal vettek részt a testület tevékenységében. A vizsgált időszakban a létszámviszonyok ugyan folyamatosan módosultak, azonban az arányok többé-kevésbé stabilnak tekinthetők.³²

Az államosított rendőrség személyi állományának a csoportjai az elnevezésükben hasonlítottak, a jogi szabályozottságokban pedig megegyeztek az állami alkalmazottak egészében alkalmazott formákkal. A közszolgálati alkalmazottak körében öt fő csoportot különböztettek meg. Ezek voltak *tisztviselők*, akik *foglalmazási szakbeli* tisztviselőkből — akik az érdemi szellemi munkát végezték — és a fogalmazók munkáját segítő *segéd tisztviselőkből* álltak. Általában ide tartoztak a műszaki, egészségügyi, számviteli stb. tisztviselők. A rendőrség tekintetében a *felügyelők* is ide tartoztak. *Kezelő tisztviselőnek* nevezték a segédhivatali (irattári, ügyviteli) tisztviselőket. *Díjnokok* azok voltak, akiket alsóbb rendű közigazgatási teendők ellátására napidíjjal, általában ideiglenesen foglalkoztattak. Azokat nevezték *szakdíjnoknak*, akik ugyancsak napidíjért tevékenykedtek, azonban a teendőik ellátásához felsőfokú képzettség volt szükség. A díjnokok — az ideiglenes alkalmazásukból fakadóan — nem tartoztak a fizetési osztályokba soroltak közé. A tisztviselői hierarchia tagjai egyébként a XI. állami fizetési osztály valamelyikébe tartoztak. A hierarchiában alattuk helyezkedtek el az altisztek. Részükre az állam különböző alrendszerében különböző — az állami fizetési osztályok mintájára — ugyancsak fizetési osztályokat alakítottak ki, de a tisztviselőkénel alacsonyabb összegekkel, hiszen az altisztekkel szemben állított iskolai végzettségbeli követelmény csupán az elemi iskola volt. A hierarchia alján a szolgák álltak (fűtők, takarítók stb.).

Az államosított rendőrség személyi állománya vertikálisan — valamennyi szakra kiterjedően — két fő állománycsoportból, nevezetesen a legénységből (bár őket szakonként eltérő módon nevezték) és a tisztviselőkből (tisztekből) állt. Hozzávetőlegesen a mai tiszti karnak feleltek meg a felügyelők (beosztott tisztek) és a fogalmazók (törzstisztek). Ők a közalkalmazottak számára kialakított XI. fizetési osztály egyikébe tartoztak az iskolai végzettségüknek megfelelően (érettségizettek a felügyelői, diplomások pedig a fogalmazói körbe tartoztak).³³ Alárendeltségükbe tartoztak, nevezetesen közvetlenül az őrszolgálati felügyelők irányítása alatt álltak az őrszolgálati legénység tagjai. A detektívfelügyelők alárendeltségébe pedig a detektívek tartoztak. Az igazgatásrendészeti teendőket

ellátó szerény létszámú szakon többségükben felügyelők teljesítettek szolgálatot, akiket fogalmazók irányítottak.³⁴

A személyi állomány minden tagja azonban nem gyakorolhatta a rendőrhatalósági jogkört, még az őrszolgálati és detektív szakon szolgálatot teljesítők sem. Rendőrhatalósági jogkört kizárólag azon jogvégezett — tehát a fogalmazói karba tartozó — rendőr tisztviselők gyakorolhattak, akiket a belügyminiszter személyre szólóan megbízott a rendőrhatalósági jogkör gyakorlásával.

Egyenruha és fegyver viselésére az őrszolgálati és a detektív szakokban, illetve az igazgatásrendészeti szakokban szolgálatot teljesítők voltak jogosultak, bár a detektívek egyenruhát nem, csak fegyvert viselhettek, azt is rejtetten. A kapitányságokat, illetve a főkapitányságot irányító tisztviselők (fogalmazók és tanácsosok) egyenruha és fegyver viselésére voltak jogosultak.

Az őrszolgálati és a detektív személyzet a kapitányság(ok) különböző szervezeti egységeiben teljesítettek szolgálatot. Ettől függetlenül azonban egy kapitányságon belül valamennyi detektívnek, illetve őrszolgálati feladatot teljesítő rendőrnek volt egy-egy hivatali előjárója is. Őket nevezték főparancsnoknak, illetve detektív főnöknek. Mindketten a rendőrkapitány közvetlen beosztottjai voltak.³⁵

A XI állami fizetési osztályok egyikébe történő kinevezés az iskolai végzettség (érettségi vagy diploma) alapján történt. E fizetési osztályokba való kinevezés előfeltételét alkotó állami iskolai végzettségi szintet a magyar állam központilag és egységesen állapította meg. Ezen belül szabályozták, hogy — a diplomákhoz kötött beosztások esetében — mely diploma szükséges a kinevezéshez.³⁶ A Budapesti Magyar Királyi Állami Rendőrség esetében — a fogalmazói ranghoz kötött beosztások tekintetében — általában a jogi diploma volt az elvárás, bár korlátozott számban, például a rendőrorvosok esetében, egyes beosztásokhoz más diplomákat írtak elő.

Az őrszemélyzeti legénység esetében az állami iskolai végzettségbeli követelmény az elemi iskolai végzettség volt. Detektívek esetében az érettségi volt az állami iskolai végzettségbeli követelmény.

A rendőri munka eredményes végzésének a különböző feltételeit biztosító szakokon gazdasz (számvevő), kezelő (irattári munkatárs) stb. szakterületeken tevékenykedők számára pedig általában valamilyen speciális középiskola vagy tanfolyam elvégzését írták elő.³⁷

A polgári magyar állam dalizmuskori időszakában kifejlődtek a Budapesti Magyar Királyi Állami Rendőrség keretében azok a gyakorlatok, amelyek az alapját képezték a trianoni békediktátum által megcsonkított Magyar Királyságban működő államosított Magyar Királyi Állami Rendőrség, majd Magyar Királyi Rendőrség működésének.

A budapesti rendőrség személyi állományában már rendszeresítették oktatói felügyelői helyet. E beosztásba kinevezett felügyelő feladatát alkotta a személyi állomány képzésének szervezése, a legénységi állomány képzésében és vizsgáztatásában való részvétele.³⁸

Az állami alkalmazottak képzési rendszere lényegében egységes volt abban a tekintetben, hogy állami iskolai végzettségre épültek — mai fogalmaink szerint — azok a szakképzési tanfolyamok, amelyek elméleti és gyakorlati felkészültséget biztosítottak a tanfolyam anyagát eredményesen elsajátítók számára. A legénységi állomány esetében ez teljes egészében kötött elfoglaltságot jelentő tanfolyam formájában valósult meg. Felfelé haladva az állománycsoportokban a felkészülési idő egyre nagyobb hányadát alkotta az önképzés, az egyéni felkészülés. A fővárosi rendőrség gyakorlatában körvonalazódtak azok a tárgyak (magyar nyelvtan, fogalmazás, elsősegély nyújtás, közigazgatási beosztás és diszlokáció, szolgálati szabályzatok, illetve a releváns jogszabályok stb.), amelyek a két világháború közötti rendőrségi képzés, illetve továbbképzés kiindulási alapjává váltak. Polgárjogot nyert továbbá, hogy a tanfolyamok anyagának eredményes elsajátításáról a hallgatók bizottság előtti vizsgán adtak számot. Szolgálati feladatok ellátásába kizárólag azokat lehetett bevonni, akik ezeken a vizsgákon eredményesen túljutottak.³⁹

Az 1880-as években fogadta el az országgyűlés azt a törvényt, amely a polgári magyar állam időszakában a közalkalmazottak képesítése tekintetében meghatározónak bizonyult.⁴⁰ E törvény az elméleti képesítési követelményt szakonként állapította meg. Szakok voltak: a közigazgatási, tanári és tanítói, orvosi, műszaki, bányászati, erdészeti, levéltári, posta-távírdai, számviteli, tengerészeti, telekkönyvi, börtönügyi, vesztegintézeti, zálogházi, segédhivatali. A rendőrtisztek — a fogalmazó kar tagjai — a közigazgatási szakba tartoztak. Így az ő képesítési követelményük a jogtudományi tudori oklevél vagy az államtudományi államvizsga volt.⁴¹

A törvény előírta ugyan még közigazgatási gyakorlati vizsga letételét is, ennek a megvalósítására azonban csak több évtizedes késéssel került sor.⁴² 1933-ban a témát úgy szabályozták, hogy a gyakorlati közigazgatási vizsgát általános- és szakvizsgára bontották. Az általános tájékozottságot

felmérő vizsga mellett — melyet minden fogalmazónak le kellett tennie — négyféle szakvizsgát rendszeresítettek a köztisztviselők számára. Ezek voltak a :

- belügyi szakvizsga (a miniszterelnökség, a belügyi és a honvédelmi tárca);
- pénzügyi szakvizsga (a pénzügyi tárca);
- vallás- és közoktatásügyi szakvizsga (a vallás- és közoktatásügyi tárca);
- közgazdasági és közlekedésügyi szakvizsga (a földművelésügyi és kereskedelemügyi tárca)

melyek fogalmazói karába kinevezésre kerülőknek kellett letenniük, mielőtt az adott tárca kompetenciájába tartozó beosztásba kinevezték a jelentkezőket.

A kinevezésre kerülő fogalmazói karba tartozó állami köztisztviselőknek tehát — az 1930-as évekre, amikor a rendszer felállt — rendelkezniük kellett a szakokhoz előírt diplomával és általános gyakorlati vizsgával, vagy azzal egyenértékűnek elfogadott más képzettség bizonyítványával, valamint gyakorlati szakvizsgát is kellett tenniük a négyféle szakvizsga közül azt, amelybe a leendő beosztásukat besorolták. A rendőr fogalmazók esetében a közigazgatási szakon előírt jogtudományi diplomával és az általános közigazgatási szakvizsgával, továbbá a belügyi gyakorlati szakvizsgával is rendelkezniük kellett ahhoz, hogy a beosztásokba kinevezhetővé váljanak. Ezen kívül is előírhattott az illetékes tárca egyes beosztások ellátásához külön vizsgákat. A rendőrségnél ilyen vizsgákat be is vezettek a magasabb tanácsosi beosztásokat betöltők számára. Ez koránt sem volt a testület specialitása, hiszen a Magyar Királyi Honvédségnél például az őrnagyi és a magasabb rangok eléréséhez szintén külön vizsgákat kellett letenni.⁴³

Ebbe a környezetbe illeszkedett az államosított rendőrség képzési rendszere. A testület előtt jó példák álltak, mivel a Magyar Királyi Csendőrség és a Magyar Királyi Pénzügyőrség már a XX. század kezdetén kiépítette a legénységi szak- és továbbképzésének a jól működő rendszerét. A Budapesti Magyar Királyi Állami Rendőrség keretei között is kialakultak azok a képzési formák és tananyagok, amelyek kitűnő kiindulási pontjai voltak ez I. világháború után államosított formában újjászülötő Magyar Királyi Állami Rendőrség oktatásának.

A magyar rendőrségnél ugyanazon alapelvek érvényesültek, mint a közigazgatás egészénél. Közszolgálatot hármass elvárás rendszer szerinti megfeleléssel lehetett ellátni. Megfelelő TUDÁS-SAL kellett rendelkezni, melyet állami iskolai végzettségre épített szakképzési tanfolyam keretében szerezhetek meg a jelöltek. Ennek birtokában voltak — megüresedés esetén — kinevezhetőek a 11 fizetési osztály egyikébe tartozó beosztásba. Megfelelő TAPASZTALATTAL kellett rendelkezniük, melyet a közszolgálatban eltöltött évek számával mértek. A szolgálati idő gyarapodásával kerülhettek a közalkalmazottak a fizetési osztályukon belül magasabb fizetési fokozatba. TISZTES-SÉGESNEK kellett lenniük, amit széleskörűen értelmeztek, mivel nem csupán a bűncselekmények elkövetésétől kellett magukat távol tartani, hanem tartózkodniuk kellett a léha, felelőtlen kicsapongó életmódtól is, továbbá a bűnügyileg fertőzött negyedek és csoportok társaságát is kerülniük kellett. Ide számítottak a nemzethűség tekintetében aggályos szervezetek és személyek is. A fegyveres és egyenruhás szervezetek esetében ide tartozott az ép testalkat és a megfelelő testmagasság, valamint a jó fizikai állapot és egészség is. Amennyiben e téren maradandó károsodást szenvedett el a testületi tag, leszerelték, bár egyben lehetőséget is nyújtottak arra, hogy az államigazgatás azon területére kerülhessen, ahol a kevésbé jó fizikai állapotú közalkalmazottak munkavállalása is lehetséges volt.

A magyar rendőrségek államosítását követően megérett a helyzet arra, hogy a rendőrség is kialakítsa a magyar közigazgatási struktúra képzési rendszerébe illő rendőri szakképzési rendszerét. A trianoni békediktátum után a magyar rendőrség létszáma ugyan változatlan maradt, mivel ugyanúgy 12 000 főből állt, mint ahogyan a történelmi Magyarország rendőrségeinek az összlétszáma volt. Az antant ugyanis a rendvédelmi testületek létszámának a megállapítását illetően jóval megértőbbnek bizonyult — tekintettel a magyarországi tanácsköztársaságra — mint a haderő tekintetében.⁴⁴ A rendőrség személyi állománya tekintélyes részének a képzettsége meglehetősen aggályos volt. Egyrészt a többség nem részesülhetett az állami rendőrség képzésében, mivel az államosítás előtt a vidéki városokban önkormányzati rendőrségek működtek. Márpedig ezen rendőrségek képzése városokként változott. Sok esetben azonban még ez a képzés is hiányzott, mivel nem minden rendőr költözött el az elcsatolt területről a trianoni békediktátum határai közé.

A rendőrség személyi állományának a felkészültsége tekintetében a legkedvezőbb helyzetben a tiszt kar, különösen a fogalmazók és a tanácsosok voltak. A tisztviselőkre vonatkozó egységes képesítési követelmény alapján a szakoknak megfelelő állami iskolai végzettséggel, azaz jogi diplomával rendelkeztek, amely a rendőri munkában kiválóan volt hasznosítható. A többségük pedig hosszabb-rövidebb időtartamú gyakorlati tapasztalattal is rendelkezett. A tiszt karon belül a felü-

gyelői kar — akiknek az állami iskolai képzettségbeli követelménye az érettségi volt — már kevésbé volt kedvező helyzetben, a legkedvezőtlenebb helyzetben azonban az őrszolgálati tevékenységet (közrendvédelem) ellátó rendőrök, továbbá a detektív személyzet volt. A testület nem küzdött létszámgondokkal, mivel — miután a szervezeten belül eldőlt az, hogy a legitimisták és a szabad királyválasztók közötti viszály a kormányzóhoz hű csoportosulás javára dőlt el — a kormányzó 1920. X. 28-án a Vérmezőn már fogadta a testület díszelgését, ezt követően pedig a rendőrség megkapta azokat a pénzügyi forrásokat, amelyre a szervezet reorganizációjához szükség volt.⁴⁵ Az új testületi tagok állami iskolai végzettsége tekintetében kedvező volt a helyzet még az őrszolgálatot ellátók körében is, hiszen az államosított magyar rendőrség kötelékében analfabéták már nem teljesíthettek szolgálatot. A detektív testülethez, illetve a felügyelői kar más területeihez pedig jelentős számban kerültek — a haderő trianoni minimalizálása miatt — honvéd tiszték. Az államvezetés ugyanis úgy vélekedett, hogy a katonák valamely fegyveres szervezet kötelékébe kerülve jobban megőrizhetik katonai ismereteiket, mint a civil környezetben.

Összességében tehát az államosított rendőrség személyi állományának szüksége volt a szakmai felkészítésre, amelyhez a szellemi és anyagi fedezet rendelkezésre állt. A testület számára az irányító tárca rendeletek formájában szabályozta a rendőri szakképzés különböző területeinek a teendőit. Ezek a rendeletek áösszhangban álltak az országos rendszerrel, a társ rendvédelmi testületeknél már kialakultakkal, beemelve az ottani tapasztalatokat a magyar rendőrség képzési rendszerébe.

A magyar rendőrségeket államosító rendelet⁴⁶, majd annak a megvalósítását szabályozó jogszabályok⁴⁷ rögzítették a testületen belüli állománycsoportokat. Eszerint a Magyar Királyi Állami Rendőrség személyi állománya két részből állt, az egyenruha és fegyver viselésére jogosultakból és a polgári ruhás, fegyver viselésére nem jogosultakból.

„Az egyenruha- és fegyverviselésre jogosított személyzet a következő csoportokból áll:

- a) fogalmazói kar;*
- b) felügyelői kar;*
- c) őrségi személyzet.*

A polgári ruhás és fegyverviselésre nem jogosított személyzet a következő csoportokból áll:

- a) a rendőrség működését kiegészítő detektív személyzet;⁴⁸*
- b) a testület működését támogató főiskolai képzettségű szakszemélyzet (orvosok stb.), valamint közigazgatási végzettségű számvevőségi személyzet;*
- c) az irodában működő kezelési szakbeli alkalmazottak;*
- d) a kézbesítők és a szolgálók. Ebbe a csoportba tartoznak a fenti pontok alatt nem említett összes egyéb tisztviselő minőséggel nem bíró polgári ruhás alkalmazott is.⁴⁹*

Rendőri tevékenység ellátáshoz szükséges ismeretek átadását megvalósító képzésre nyilvánvalóan az egyenruha és fegyver viselésére jogosult tisztviselők tartoztak, akik a képzettségük szerint a fogalmazói és a felügyelői karba is tartozhattak. Ugyancsak rendőri tartalmú felkészítésre volt szükségük a detektíveknek és az őrszemélyzet tagjainak. Az irodában működő kezelési szakbeli alkalmazottaknak — mivel az államosított rendőrségnél ugyanazon iratkezelési szabályokat alkalmazták, mint a belügyminisztérium alárendeltségébe tartozó más hivataloknál. Ezért — a belügyi kezelői vizsgát kellett letenniük.

A testület működését támogató főiskolai és középszintű szakszemélyzetnek (orvosok, számvevők stb.) a beosztásukkal járó feladataik eredményes ellátásához nem volt szükségük rendőri ismeretek elsajátítására, ezért számukra ilyen jellegű képzést nem szerveztek. Ugyanez volt a helyzet a kézbesítőkkal és a szolgálókkal is.

Az államosított rendőrség személyi állománya rendőri képzésének szabályozása tárgyában létrehozott rendeletek öt csoportba oszthatóak. Ezek az őrszemélyzet, a detektívek, a tisztviselők (tiszték) és a képzési rendszert felügyelő szervezet, valamint a társ fegyveres testületektől átlépők témájában létrehozott szabályozások voltak.

1923-ban bocsájtotta ki a belügyminiszter az *„Utasítás a Magyar Királyi Állami Rendőrség országos szaktanulmányi felügyelő hatáskörének szabályozása és a tanfolyamok fegyelmi rendtartása vonatkozásában.*” című rendeletét. **(I.sz. melléklet)** Ebben szabályozta a magyar rendőrség szaktanulmányi felügyelőjének helyét és szerepét a testület szervezetében, továbbá feladatait, illetve a jogait és a kötelezettségeit, továbbá teendőit és felelősségét a különböző szintű rendőri szakképzésben, illetve viszonyát a rendőri vezetőkhez. A rendelet szövegéből egyértelműen kitűnik, hogy az irányító minisztérium fontosnak tartotta a rendőri szakképzés témáját.

Az országos szaktanulmányi felügyelőt a miniszter a saját alárendeltségébe helyezte. A rendeletben a miniszter meghatározta a rendőrség szaktanulmányait, azokban az országos szaktanulmányi

felügyelő közvetlen jogosultságait és felelősségi körét, mivel a szaktanfolyamokat eleve az országos szaktanulmányi felügyelő irányítása alá helyezte. A tanfolyamok igazgatóinak a kinevezési jogát — a törzsaltiszt képző tanfolyam kivételével — a belügyminiszter magának tartotta fenn.

A rendeletben a belügyminiszter — a rendőri szakképzés tekintetében — az országos szaktanulmányi felügyelőt lényegében a javaslattevő tanácsadó-jává tette, egyben pedig különös feladatként határozta meg.

„1. A Budapest székhellyel szervezett országos jellegű szaktanfolyamok közvetlen felügyelete, ellenőrzése és irányítása, valamint egyéb szaktanfolyamok közvetlen felügyelete és ellenőrzése.

2. az oktatás, vagy továbbképzés célját szolgáló rendőri tankönyvek megbírálása és javaslatával a tanfolyamokon való használatuk engedélyezésére,

3. a rendőri szak- és tankönyvek hivatalos kiadásával kapcsolatos teendők ellátása, illetőleg az azokra vonatkozó véleményezés és javaslatával,

4. az ideiglenes minőségű próbaszolgálatos rendőrségi segédfogalmazók és segédfelügyelők próbaszolgálatára vonatkozó rendelkezések végrehajtásának ellenőrzése, végül

5. a szaktanfolyamok nevében véleményt ad a belügyminiszternek különösebb fontosságú, vagy vitás rendőri szakkérdésekben.

*A rendőri szakképzés hatékony ellenőrzése céljából az országos szaktanulmányi felügyelő a tanfolyamok keretében tartott bármely előadáson, gyakorlaton vagy vizsgán megjelenhet s a kérdés jogával is élhet.”*⁵⁰

A belügyminiszter az országos szaktanulmányi felügyelő számára engedélyezte az idegen hatóságokkal való levelezést is. A rendőrkapitányok és alárendeltjeik számára pedig előírta, hogy az információ kéréseit teljesítsék. Továbbá az országos szaktanulmányi felügyelő számára külön iktatást és egyedi körbélyegzőt is engedélyezett. Végezetül pedig a szaktanfolyamok fegyelmi ügyeinek intézésében kulcsszerepet kapott az országos szaktanulmányi felügyelő.⁵¹

Az országos szaktanulmányi felügyelő tehát — bizonyos korlátok között ugyan, de — szabad kezet kapott, egyben pedig a miniszter közvetlen munkatársává is vált. Mindez jól érzékelteti, hogy a tárca milyen fontosnak tartotta a rendőri szakoktatás témáját.

A mai fogalmaink szerinti rendőri szakképzés legnagyobb létszámot felölelő tanfolyamai az őrszemélyzet képzését, illetve továbbképzését megvalósító tanfolyamok voltak. Összességében a Magyar Királyi Állami Rendőrség kötelékében maximum 12 000 fő egyenruha és fegyver viselésére jogosult személy (ide értve a nem hadifegyvert is) teljesíthetett szolgálatot, amelyben a fogalmazók és a felügyelő karba tartozók összesített létszáma nem lehetett több 1 500 főnél. Az őrszemélyzet létszáma tehát 10 500 főt tehetett ki, amelyből 6 400 fő vidéki városokban 4 100 fő pedig a fővárosban teljesített szolgálatot.⁵² **(II.sz. melléklet)**

Az első rendőr iskolákat (tanfolyamokat) már az államosítást követően létrehozták az államosított magyar rendőrség új szervezetének a kialakításakor.⁵³ 1922-ben már a rendőr tanfolyamok rendszere működött. E szerint a főkapitányságok irányításával az újonnan felvett rendőrök képzése és a rendőrök továbbképzése folyt. **(III.sz. melléklet)** Budapesten pedig emellett a rendőri felügyelők és fogalmazók képzése valósult meg.⁵⁴ **(IV.sz. melléklet)**

A vizsgált időszakban az egyenruhát és fegyvert viselő személyek körében felvételüket kérőkkel szemben általános elvárás volt az ép, egészséges testalkat — mivel egyenruhát ilyen emberek viselhetek — és a minimális testmagasság elérése, továbbá az erkölcsileg feddhetetlen állapot, amely alatt a nemzethűséget is értették. Az erkölcsi feddhetetlenség igénye nem csupán a jelentkezőkre, hanem a környezetükre is vonatkozott. A magyar állam fegyveres szervezeteiben szolgálatot teljesítőknél a környezete sem lehetett bűnügyileg fertőzött. Ezen túlmenően — a megcélzott munkaköri csoport színvonalától függően — a leendő állása betöltéséhez előírt állami iskolai végzettséggel is rendelkezniük kellett a jelentkezőknek. Ezen előzetes feltételek megléte esetén kerülhetett be a jelentkező az adott fegyveres rendvédelmi testületnél teljesítendő szolgálatellátásra felkészítő szakképzési tanfolyamba.

A rendőr legénység körébe való bekerüléshez két éves felkészülési és gyakoronoki időt írtak elő, amelyet „ideiglenes alkalmazás”-nak neveztek. Az ideiglenes alkalmazás ideje az állományba vétel napjától kezdődően két naptári év hosszan tartott.

Az ideiglenes alkalmazás idejét több szakaszra bontották. Az első hat hónapban készítették fel az újonc rendőröket az elemi rendőri ismeretekre. Ekkor az újoncokat „próbaidős rendőr”-nek nevezték. Azt a próbaidős rendőrt, aki a hat hónap alatt a követelményeknek megfelelt „ideiglenes minőségű másodosztályú rendőr”-ré kellett kinevezni. Újabb fél év elteltével — tehát az állományba vétel után egy évvel — az ideiglenes minőségű másodosztályú rendőröket rendőrorvosi felül-

vizsgálat alá vonták. Ekkor tulajdonképpen azt értékelték, hogy a vizsgált személy fizikuma hogyan reagált a szolgálatteljesítés körülményeire. Akinek az fizikális vagy a mentális állapota nem nyújtott kellő biztosítékot a további rendőri szolgálat ellátására, attól a testület megvált, ugyanúgy ahogyan az első hat hónap után azoktól a próbaidős rendőröktől, akik a követelményeknek nem feleltek meg. Az ideiglenes alkalmazás második évébe már csak azok a rendőrök léphettek, akik megtanulták a szolgálatteljesítéshez szükséges ismereteket és várhatóan fizikailag is képesek voltak hivatásukkal járó terhelések elviselésére. A második évben már csak akkor váltak meg a rendőr legénység tagjaitól, ha olyan cselekményt vagy mulasztást követtek el, ami a véglegesített rendőrök esetében fegyelmi eljárás megindítását vonta volna maga után. Az ideiglenes alkalmazás két éve alatt a rendőrök bármikor és oly módon voltak elbocsáthatók, hogy az elbocsátottnak a rendőrséggel szemben semmilyen követelése sem lehetett. Ezzel szemben a két év elteltével véglegesített rendőrök szolgálati idejébe beleszámított az ideiglenes alkalmazás teljes időszaka.⁵⁵ (V.sz. melléklet)

Az ideiglenes alkalmazás két éves időtartama azonos volt az állami rendszerű altisztek kinevezésének ideiglenes jellegű időszakával. Az állami rendszerű altiszteket első beosztásukba csak ideiglenes minősítéssel lehetett kinevezni, amely két évre szólt. Munkaviszonyuknak ezen időszakban való megszűntetése esetén az ideiglenesen kinevezett állami rendszerű altisztek semmilyen igényt sem támaszthattak a munkáltatójukkal szemben. Az állami rendszerű altiszteknek azokat tekintették, akiket a „ . . . kinevezési joggal felruházott hatóság állandó állami szolgálat valamely altiszti csoportjába kinevezett és hivatali esküt tettek.” Az altisztek közé tartozott a pénzügyőrség legénysége, a büntetőintézetek altisztjei és a postai altisztek, valamint értelemszerűen a rendőrség altisztjei is.

A közhiedelemmel ellentétben a polgári fegyveres testületek személyi állományába tartozó altisztek nem voltak azonosak a katonailag szervezett őrtestületek altisztjeivel. Katonai rangot ugyanis csak katonák viselhettek. Mivel pedig a polgári fegyveres őrtestületek tagjai nem minősültek katonának, így katonai rangot sem viselhettek. Rájuk a katonákra érvényes szabályok nem vonatkozhattak. A polgári fegyveres őrtestületek legénységi állományát azonban a honvédség altiszti karának a jellegével bíró állománycsoportnak tekintették. Ebbe a legénységi állománycsoportba tartozónak tartották a polgári fegyveres őrtestületek egyenruha és fegyver viselésére jogosult valamennyi tagját, akik nem tartoztak a XI. és a gyakornoki fizetési osztályokba kinevezettek közé függetlenül attól, hogy a testületi rangrendszeren belül milyen rendfokozatot viseltek. Nem volt érdemi jelentősége annak sem, hogy ezen állománycsoportban egyes rangok elnevezése megegyezett egyes katonai rangokéval, mint például a rendőr őrszemélyzet lovasainál a tizedes, szakaszvezető és őrmester elnevezésű rangok.⁵⁶

1919-től a fővárosi rendőrség rangrendszerét vezették be az állami rendőrség teljes szervezetében. Ez azonban nem jelentette azt, hogy a humán viszonyrendszer az államosított rendőrségnél katonai jellegűvé változott. A fővárosi rendőrség ugyan a rendőrség államosítását megelőzően is a központi államhatalom közvetlen irányítása alá tartozott, azonban a testületre a közigazgatásra érvényes humán viszonyrendszer vonatkozott már a testület létrehozásának a kezdetétől. Így a testületbe való bekerülést és a karriert nem a haderőre, hanem a közigazgatásra érvényes szabályok határozták meg. Ez tette lehetővé, hogy korábban már a testületbe valamilyen úton bekerült, de a testületből kivált személyek újbóli szolgálatba lépése esetén eleve véglegesítésre kerülhettek.

Azok a volt rendőrök, akik a rendőrség őrszemélyzetének a kötelékében már véglegesítésre kerültek azonban a testületből kiléptek, ugyanazon minőségben való ismételt alkalmazásukra az ideiglenes alkalmazás mellőzésével kerülhetett sor.⁵⁷

A rendőröknek az ideiglenes alkalmazásuk első fél évének a végén kellett letenniük a rendőri képesítő vizsgát. E vizsga csak rendkívüli, méltánylást érdemlő esetben volt elhalasztható. E vizsga hiányában a rendőrök nem voltak véglegesíthetők. A rendszer bevezetésekor a belügyminiszter átmenetileg megengedte, hogy azokat az ideiglenes alkalmazású rendőröket, akik már másfél évet szolgáltak, de a rendőri képesítő vizsgához vezető hat hónapos tanfolyamot még nem végezték el, tanfolyam nélkül is vizsgára bocsájthatók legyenek. Amennyiben e rendőrök a rendőr képesítő vizsgát csak gyenge eredménnyel voltak képesek letenni, kiegészítő oktatás hallgatására voltak kötelezhetőek.⁵⁸ (VI.sz. melléklet)

A Magyar Királyi Állami Rendőrség legénységi karán belüli előmenetel biztosítása érdekében rendőr altiszti, az altisztek számára pedig törzsaltiszti vizsgát rendszeresítettek. Ily módon biztosították a rendőr legénység körében is azt az alapelvet, hogy magasabb fizetési osztályba magasabb képesítéshez kötött beosztásba kerülés nyomán kerülhettek az állam alkalmazottai. Az altiszti vizsga eredményes letételének a biztosítása érdekében a főkapitánysági székhelyeken altisztképző tan-

folyamokat szerveztek. A tanfolyamok helyi felügyeletét a főkapitányságok rendőri főfelügyelői, az országos felügyeletüket pedig az országos szaktanulmányi felügyelő, illetve megbízottaik látták el. Több kerületi főkapitányság közösen is szervezhetett altiszti vizsgára felkészítő tanfolyamot.⁵⁹

A tanfolyam élére tanfolyam-parancsnokot az illetékes főkapitány az — irányítása alatt álló — rendőr felügyelők köréből, kért fel. A tanfolyamparancsnok feladata volt a tanfolyam előkészítése, levezénylése és az öt hónapos kiképzési időt követően a felszámolás. A tanfolyam-parancsnok hatáskörébe tartozott a tanfolyam személyi és anyagi ügyeinek az intézése is. Ehhez a szükséges néhány fős segédszemélyzetet a rendelkezésére bocsátották. A tanfolyam-parancsnokot a hallgatók felett a szolgálati előjáró jogköre illette meg. A parancsnoknak a tanfolyamról jelentéseket is kellett készíteni a felettesének, illetve a szükséges adminisztrációt is vezetnie kellett.⁶⁰

A tanfolyamok oktatási teendőinek az ellátására olyan rendőr fogalmazókat és felügyelőket kértek fel, akik kiváló elméleti felkészültséggel és bőséges gyakorlati tapasztalattal rendelkeztek. Speciális témák előadására külső szakembereket is felkértek. Az oktatók mellett segédoktatókat is felkértek a tanfolyamot szervező rendőr kerület legkiválóbb altisztjei közül. A tanfolyamra az oktatókat, illetve a háttértevékenységet ellátó személyzetet, továbbá a hallgatókat a kerületi főkapitány vezényelte.⁶¹

A tanfolyamra jelentkezőket felvételi eljárás alá vonták. Ezen eljárás során kiválasztott személyek vehettek részt a tanfolyamon.⁶²

A tanfolyamon a hallgatók előadásokat hallgattak, írásbeli gyakorlatokat végeztek, rendőri intézkedések bemutatásán vettek részt, testedzési gyakorlatokat folytattak (vívás, céllövészet, stb.). Az előadóknak a felkért témakörükre vonatkozóan előzetesen tervet kellett készíteniük arról, hogy a témakör milyen felosztásával fogják megtartani előadásaikat. Összességében a hallgatók csaknem húszféle elméleti és gyakorlati tárgy óráin vettek részt.⁶³

Mivel a tanfolyam célja az őrszoba parancsnoki teendőkre való felkészítés volt elsősorban, így az azzal kapcsolatos ismeretek kiemelt szerepet kaptak az oktatásban. A hallgatókat a testület látta el tankönyvekkel. Amit lehetett átvettek más intézményektől, például a honvédségtől a tornautasítást. Egyes tansegédletek már megjelent kiadványok vonatkozó részeinek az összeválogatásából álltak, például a *Belügyi Közlöny*ben megjelent releváns rendeletek gyűjteménye. Végül pedig a tanfolyam számára készült tankönyveket is kaptak a hallgatók.⁶⁴

A hallgatók tevékenységét, ismereteik és képességeik gyarapodását az oktatók folyamatosan figyelemmel kísérték és a tapasztalataikat feljegyezték. A tanfolyam végén a hallgatókat vizsgára bocsájtották, ahol írásbeli és szóbeli vizsgán kellett bizottság előtt számot adniuk a tananyag elsajátításáról. A vizsgáról jegyzőkönyv készült, az eredményes vizsgát tevők pedig vizsgabizonyítványt kaptak. Ezen kívül a vizsgázókról úgynevezett „Rangsornyilvántartás” is készült, amelybe feljegyezték, hogy ki, mikor, hol és milyen vizsgát tett. Ez azért volt lényeges, mert a megüresedő beosztások betöltésekor — amelyekhez altiszti vizsga is szükséges volt — azokat kellett először figyelembe venni, akik a beosztáshoz szükséges képesítésnek a leghosszabb ideje a birtokában voltak. Ennek a megállapításához pedig a „Rangsornyilvántartás” volt a hiteles okmány.⁶⁵

Összességében megállapítható, hogy a polgári magyar állam rendőrképzése jól szervezett volt, amely a résztvevők számára hasznos ismereteket nyújtott:

- A rendőrség személyi állományának a szakmai felkészítési rendszere, a képesítési követelmények, a közigazgatási képzési és képesítési rendszerekkel összhangban működtek, annak részét képezték.

- A képesítési követelményrendszer az állami iskolai képzésre épülő szakképzés által nyújtott képzettséget vette figyelembe. Ez a felkészítési rendszer a fő szakterületek sajátosságait vette figyelembe, ezen belül pedig több szintű volt.

- A rendőrség államosítása nyomán egységesülő rendőri szakképzés a budapesti rendőrség képzési rendszeréből fejlődött ki. A dualizmuskori és a két világháború közötti szakképzés nem állítható szembe.

- A vizsgált időszak rendőri szakképzése — bár nem nélkülözte az elméleti alapokat — gyakorlat-orientált volt, mivel egy-egy szakterület szintjébe tartozó beosztás-csoportokban elvárható ismeretek elsajátítását célozta meg.

- A személyügyi munka biztosította, hogy az adott beosztáshoz szükséges képesítéssel rendelkezők kerülhessenek kinevezésre. Az egzisztenciális juttatások a beosztásokhoz kötődtek. Ebből fakadóan komoly tekintélye és tétje volt a különböző szakmai tanfolyamoknak és vizsgáknak.

- Az sem volt elhanyagolható, hogy az adott beosztás betöltéséhez szükséges képesítést mikor szereztek meg a rendőrök, mivel kizárólag az volt kinevezhető a magasabb beosztásba, aki a legrégeb-

ben szerezte meg a szükséges képesítési követelményt, ily módon a kinevezésekhez a testületen belül bőséges merítési bázis állt rendelkezésre. A személyügyi munka tervezhetősége biztosított volt.

- Mint ahogyan a személyzeti munkát, úgy a képzési rendszert is nem a mennyiségre, hanem a minőségre törekvés jellemezte. (A trianoni határokon belüli testületi létszám 12 000 fő volt a csendőrség ugyanilyen létszámmal működött, szemben a harmadik évezred elején a magyar rendőrség 44 000 fős létszámával. A képzési rendszer nem azt segítette elő, hogy a testületen belüli legalacsonyabb kezdő beosztásokból a legmagasabb tisztségbe kerülhessenek a rendőrök. A rendőri szakoktatási rendszer — a szakterületek mellett — a szintekre koncentrált. Adott szinten belüli előmenetelt segítette elő a szakképzés. Ily módon a szolgálati idő viszonylag csekély hányadát vette igénybe a felkészítés. A magasabb szintekbe — az érettségéhez, illetve diplomához — tartozó beosztási csoportok abban az esetben voltak elérhetőek, ha az ahhoz szükséges állami iskolai végzettséget megszerzte és az arra épülő rendőri szaktanfolyamot sikeresen elvégezte az érintett. Ez azonban bár előfordult, nem volt jellemző. A magasabb beosztási szintekhez szükséges állami iskolai végzettséget pedig a szolgálatot teljesítő rendőrök levelező formában szerezhették meg. Állami iskolai végzettség nappali tagozaton való megszerzését a testület nem támogatta.

- A rendőri szakképzési rendszer tudásorientált volt. Így nyílt lehetőség arra is, hogy a testülethez felvételüket kérő magasabb állami iskolai végzettségű személyek alacsonyabb állami iskolai végzettséget igénylő szakképzésre is jelentkeztek. Ez az érettségéhez kötött beosztási csoportok betöltésére felkészítő szaktanfolyamok esetében fordult elő, amikor diplomások is jelentkeztek — a kedvező egzisztenciális feltételek miatt — az érettségi állami iskolai végzettséget igénylő beosztáshoz előírt képesítést biztosító szaktanfolyamra. Ebben az esetben lerövidítették a fizetési osztályokhoz és a fizetési fokozatokhoz előírt várakozási időt. Az ilyen életutat választók számára lehetőség nyílt arra, hogy — a lerövidített várakozási idők kitöltése nyomán — a magasabb szakképzési szint tanfolyamára is bekerüljenek, hiszen annak a belépő követelményének, azaz a magasabb állami iskolai végzettségnek ők már a birtokában voltak.

Megállapítható tehát, hogy — különösen a testületi eredmények figyelembevételével — a rendőri szakképzés eredményes volt, mivel hatékonyan készítette fel a személyi állományt a rá váró feladatok színvonalas teljesítésére, a közrend fenntartására, a bűncselekmények felszámolására.

Jegyzetek:¹ CZAGA² PARÁDI: Rendvédelmi tisztképzésünk hagyományai. ; Idem: Rendőrképzésünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945. ; Idem: A magyar rendőrtisztképzés tradíciói 1867-1945.

Mivel a rendőrtiszti felkészítés tekintetében a képzés helyzete alapvetően tért el a legénységétől és hasonló volt a társ rendvédelmi testületek tisztképzéséhez, illetve a tisztviselői képesítési követelményekhez, ezért nem csupán a rendőrségre kiterjedő írások is fontosak a téma feltárása tekintetében.

Idem: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsga rendszere. ; Idem: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében.

³ Idem: Nemzeti rendvédelem-történetünk művelési feltételrendszere. 228-231.p.⁴ A Magyar Tudományos Akadémia — néhány évtized változásait tükrözve — létrehozta az új tudományági nomenklatúráját, amelyben a „rendészettudomány” a humán- és társadalomtudományok csoportjába tartozó Állam- és Jogtudomány tudományágaként szerepel 09 01 07 kódszámmal.

Idem: A Magyar Tudományos Akadémia új tudományági nomenklatúrája.

⁵ Idem: Megmértetett és könnyűnek találtatott a „rendészettudománynak” nevezett áltudomány.⁶ SALLAI: 94-110.p.⁷ A gyűjteményes kötetben három témakör szerint csoportosították a szerkesztők a publikált írásokat, ezek: szemelvények a múltból, jelenkori vetületek, nemzetközi kitekintés. Történelmi tartalommal hat, jelenkori témával négy, a nemzetközi kitekintés körében pedig — ugyancsak napjainkra vonatkozóan — szintén négy tanulmányt tartalmaz a mű. Valamennyi tanulmány az adó- és vámigazgatás témakörével foglalkozik. Egyedül „A magyar rendészeti képzés története 1922-1917. Rendőr altiszti (tiszthelyettes) és rendőr tiszt képzés a XX-XXI. században” című írás lóg ki a sorból.

Loc.cit.

⁸ Loc.cit.⁹ 1921/XXXIII.tc.¹⁰ DEÁK Ágnes: 14.p.¹¹ GALÁNTAI: 32-44.p. ; DEÁK Ágnes: op.cit. ; BERZEVICZY¹² DEÁK Ferenc¹³ PARÁDI: A magyar rendvédelem 1867-1918. 33-34.p.¹⁴ GALÁNTAI: op.cit. 32-44.p. ; DEÁK Ágnes: op.cit.¹⁵ CSIZMADIA: 119-143.p.¹⁶ BEKSICS ; SZABÓ: 158.p.¹⁷ BERZEVICZY: op.cit.¹⁸ CSAPÓ: *Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. A betyárvilág felszámolása.* ; DIENES¹⁹ CSAPÓ Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* ; PRESZLY ; REKTOR²⁰ BORBÉLY — KAPY: I.köt. 392-396.p.²¹ PARÁDI: A magyar rendvédelem 1919-1941. 59-73.p.²² 5 047/1919. (X. 1.) ME.r.²³ REKTOR: op.cit. 119.p.²⁴ TISZA²⁵ PARÁDI: A polgári magyar állam rendőrségei 1867-1945. 124-134.p.²⁶ Idem: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében. op.cit. 105-110.p.²⁷ Idem: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. 77-80.p.²⁸ A polgári magyar állam időszakában a *katonailag szervezett* fegyveres őrtestületek közé tartozott: a Magyar Királyi Nemesi testőrség (1760-1920), a Magyar Királyi Darabont Testőrség (1904-1920), a Magyar Királyi Testőrség (1920-1945), a Magyar Királyi Koronaőrség (1867-1945), a Magyar Királyi Képviselőházi Őrség (1912-1945), a Magyar Királyi Csendőrség (1981-1945), a Magyar Királyi Folyamőrség (1921-1939) a Magyar Királyi Vámőrség (1921-1932), a Magyar Királyi Határőrség (1932-1938).²⁹ A polgári magyar állam időszakában a *polgári fegyveres* őrtestületek számát gyarapította: a Magyar Királyi Pénzügyőrség (1867-1945), a Magyar Királyi Vám- és Adóőrség (1872-1886), a Budapest Fővárosi Állami Rendőrség (1873-1919), a Magyar Királyi Határrendőrség (1906-1918), a Fiumei Magyar Királyi Állami Rendőrség (1916-1918), az önkormányzati rendőrségek (alapításuktól 1919-ig), a Magyar Királyi Állami Rendőrség (1919-1930) és a Magyar Királyi Rendőrség (1931-1945).³⁰ BORBÉLY — KAPY: op.cit. I.köt. 107-250.p.³¹ 1881/XXI.tc. ; 43 972/1884.BM.r.³² PARÁDI: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. ; CSIZMADIA: op.cit. 304.p.³³ 1893/IV.tc. 5.§ 1.(bek.)³⁴ 1881/XXI.tc. op.cit. 39-45. §³⁵ 43 972/1884.BM.r. op.cit.³⁶ 1893/IV.tc. op.cit. ; 1904/X.tc. ; 1912/LVII.tc.³⁷ PARÁDI: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. 57-61.p.³⁸ 43 972/1884.BM.r. op.cit.³⁹ Loc.cit.⁴⁰ 1883/I.tc.⁴¹ MAGYARY⁴² 1929/XXX.tc.⁴³ CSIZMADIA: op.cit. 174-463.p.⁴⁴ 1921/XXXIII.tc. op.cit. ; 1922/VII.tc.⁴⁵ BORBÉLY — KAPY: op.cit. 53.p.

⁴⁶ 5 047/1919. (X. 1.) ME.r. op.cit.

⁴⁷ 90 089/1919. (XII. 31.) BM.r. ; 39 820/1921. (1922. IV. 11.) BM.r.

⁴⁸ A vizsgált időszakban — a kalibertől és a csőhossztól függően — megkülönböztettek hadifegyvert és nem hadifegyvert. Mivel a detektív testületet rövid csővű ismétlőpisztolyokkal szerelték fel, ezért ezen lőfegyverek nem számítottak hadifegyvernek, így az ilyen lőfegyverrel rendelkezők nem számítottak bele az antant által a testületi létszámon belül megállapított felfegyverzetek létszámaiba.

⁴⁹ 39 820/1921. (1922. IV. 11.) BM.r. op.cit.

⁵⁰ 18 880/1923. (VII. 4.) BM.r. II.különös rész. 9. § 1-5.pontok.

⁵¹ Loc.cit.

⁵² 1922/VII.tc. op.cit. 1. § ; 102 837/1922. (VII. 28.) BM.r.

⁵³ 39 820/1921. (IV. 11.) BM.r. op.cit.

⁵⁴ Az államosított rendőrség a belügyminiszter irányítása alatt állt. A rendőrség hatásköre a törvényhatósági jogú és a rendezett tanácsú városok hatósági területére terjedt ki. Az ország területét hét főkapitányságra osztották, melyek működési területe megegyezett a csendőr kerületek működési területével. A főkapitányságok alá a működési területükön található városok tartoztak, ahol rendőrkapitányságok működtek. Emellett — ha azt a közbiztonsági helyzet indokolta — az exponált térségekre kiterjedően rendőri kirendeltségek is működhettek. Végül pedig a határállomásokon a határforgalom ellenőrzése céljából határszéli kirendeltségeket is felállítottak.

3 720/1922. (IV. 25.) ME.r. ; 66 898/1922. (IV. 27.) BM.r. ; 102 837/1922. (VII. 28.) BM.r. op.cit.

⁵⁵ 2 682/1921. (II. 17.) BM.r.

⁵⁶ ZEIDLER: 117-121.p.

⁵⁷ 64 552/1920. (XI. 27.) BM.r.

⁵⁸ 44 397/1923. (IV. 16.) BM.r.

⁵⁹ 37 585/1923. (VIII. 28.) BM.r. ; 74 565/1923. (II. 28.) BM.r.

⁶⁰ Loc.cit.

⁶¹ Loc.cit.

⁶² Az altiszti tanfolyamra olyan véglegesített rendőrt vettek fel

,, a) akinek a *rendőr-képesítő vizsga letétele után a rendőri külszolgálatban legalább 3 év gyakorlata;*

b) akinek a *minősítése kifogástalan;*

c) akit az *illetékes őrszemélyzeti parancsnok és a kerületi őrszemélyzeti felügyelő altiszti állás betöltésére alkalmasnak minősített.*”

A jelentkezőknek írásban kellett kérvényezniük a tanfolyamon való részvételüket. Kérelmüket a személyi okmányok másolatával, a szolgálati út betartásával kellett benyújtaniuk. Kérelmüket a kapitányságvezető véleményezése nyomán terjesztették fel a kerületi főkapitánynak. A kerületi őrszemélyzeti felügyelő rendszerezte és terjesztette elő a kerületi főkapitánynak a kérelmeket a rendőri altiszti személyi állomány pótlása igényeinek a figyelembevételével. A kiválasztási eredményt parancsban ismertették. Ebben rögzítették, hogy ki mehet a tanfolyamra, kinek a pályázatát nem vették figyelembe, illetve kiket jegyeztek elő a következő tanfolyamra. Az előjegyzetteknek nem kellett újabb kérvényt benyújtani, őket a következő tanfolyamra hivatalból rendelték be.

Loc.cit. 15-16.§

⁶³ A rendőr altiszti tanfolyamok tantárgyai voltak: közjogi alapismeretek, büntetőjog, kihágási eljárási szabályok, helyszíni rendőri eljárások, szolgálati szabályzatok, az altiszti feladatkörök, gazdasági ismeretek, szolgálati fegyver- és lőutasítás, számtan, földrajz, történelem, helyszínrajz készítés és térképismeret, hazafias előadások hallgatása, céllövészet, alagság irányítása a terepen, alegység kötelékében való fegyverhasználat vezénylése, vívás és céllövészet, testnevelés.

Loc.cit. 22-23.§

⁶⁴ Loc.cit. 24.§

⁶⁵ Loc.cit. 30-37.§

Forrás- és irodalomjegyzék (a jegyzetekben alkalmazott rövidítések oldása):**MONOGRÁFIÁK KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK**

- BEKSICS (16.;) — BEKSICS Gusztáv: *A magyar doktrínáink. Csengery Antal, b. Eötvös József stb.* Budapest 1882, Rudnyánszky. 168 p.
- BERZEVICZY (11.;17.;) — BERZEVICZY Albert: *Az abszolútizmus kora Magyarországon 1849-1865.* I.köt. Budapest, 1922, Franklin. 436 p. ; II.köt. Budapest, Franklin. 426 p. ; III.köt. Budapest, 1933, Franklin. 443 p. ; IV.köt. Budapest, 1937, Franklin. 106 p.
- BORBÉLY — KAPY (20.;30.;45.;) — BORBÉLY Zoltán – KAPY Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881-1941.* Budapest, 1942, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat. I.köt. 1-299 p. II.köt. 300-600 p.
- CZAGA (1.;) — CZAGA Viktória — HORVÁTH J. András — JANCSÓ Éva et al.: *A fővárosi rendőrség története 1914-ig.* Budapest, 1995, Budapesti Rendőr-főkapitányság. 578 p. HU-ISBN 963 03 3992 7.
- CSAPÓ: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* (19.;) — CSAPÓ Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1914.* Pécs, 1999, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 186 p. HU-ISBN 963 90 7940 5. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.
- CSAPÓ: *Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. A betyárvilág felszámolása.* (18.;) — CSAPÓ Csaba: *Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. A betyárvilág felszámolása.* Pécs, 2007, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 204 p. HU-ISBN 978 963 94 9887 7. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.
- CSIZMADIA (15.;32.;43.;) — CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig.* Budapest, 1976, Akadémia Kiadó. 560 p. HU-ISBN 963 05 0713 7.
- DEÁK Ágnes (10.;11.;14.;) — DEÁK Ágnes: *Polgári átalakulás és neoabszolútizmus 1849-1867.* Budapest, 2009, Kossuth. 104 p. HU-ISBN 978 963 09 5693 2.
- DEÁK Ferenc (12.;) — DEÁK Ferenc: *Ein Beitrag zum ungarischen Staatsrecht : Bemerkungen über Wenzel Lustkandl's „Ungarisch-österreichisches Staatsrecht“.* [Adalékok a magyar közjoghoz. Észrevételek Luskandl Venczel íly című munkájára: „Das Ungarische-Österreichische Staatsrecht” a magyar közjog történetének szempontjából.] *Budapesti Szemle*, új folyam (1865) I.köt. 3-170.p.
- DIENES (18.;) — DIENES István: *Gróf Ráday Gedeon a betyárok réme.* Budapest, 1925, Salgó. 24 p.
- GALÁNTAI (11.;14.;) — GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Osztrák-magyar dualizmus 1867-1918.* Budapest, 1985, Kossuth. 387 p. HU-ISBN 963 09 2589 3.
- PRESZLY (19.;) — PRESZLY Lóránd: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1919.* Budapest, 1920, Honvédelmi Sajtóvállalat. 142 p.
- REKTOR (19.;23.;) — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története.* Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.
- SZABÓ (16.;) — SZABÓ Imre: *A burzsoá állam- és jogbölcsélet Magyarországon.* Budapest, 1955, Akadémia Kiadó. 533 p.
- TISZA (24.;) — TISZA Miksa: *Magyarország rendőrségeinek története a legrégebb időkől 1912-ig.* Igló, 1913, Szepesi Lapok Nyomda. 327 p.
- TANULMÁNYOK**
- MAGYARY (41.;) — MAGYARY Zoltán: *A közigazgatási tisztviselők gyakorlati szakképzése. In MÁRTONFFY Károly (szerk.): Fejezetek a közjog és a közigazgatási jog történetéből.* (NÉMETHY-émlékkönyv) Budapest, 1932, Magyar Közigazgatás-tudományi Intézet.
- PARÁDI: *Rendvédelmi tisztképzésünk hagyományai.* (2.;) — PARÁDI József: *Rendvédelmi tisztképzésünk hagyományai. Rendészeti Szemle*, XLV.évf. (1997) 4.sz. 101-109.p. HU-ISSN 1789-4689.
- PARÁDI: *A magyar rendőr tisztképzés tradíciói 1867-1945.* (2.;) — PARÁDI József: *A magyar rendőr tisztképzés tradíciói 1867-1945. Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 94-99.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12.-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „A rendvédelem szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- PARÁDI: Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945. (2.::)
- PARÁDI: A csendőr tisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsga rendszere. (2.::)
- PARÁDI: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. (37.::)
- PARÁDI: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. (32.::)
- PARÁDI: A polgári magyar állam rendőrségei 1867-1945. (25.::)
- PARÁDI: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében. (2.::26.::)
- PARÁDI: Nemzeti rendvédelem-történetünk művelési feltételrendszere. (3.::)
- PARÁDI: Megmérettetett és könnyűnek találtatott a „rendészettudományak” nevezett áltudomány. (5.::)
- PARÁDI: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. (27.::)
- PARÁDI: A Magyar Tudományos Akadémia új tudományági nomenklatúrája. (4.::)
- PARÁDI József: Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 90-93.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A csendőr tisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsga rendszere. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 100-104.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A rendvédelmi szakképzés története” című XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 17.sz. 57-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2003. november 11-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak a „A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX.évf. (2010) 22.sz. 92-114.p. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10.-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai a nemzeti rendvédelminkre” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A polgári magyar állam rendőrségei 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XX.évf. (2011) 23.sz. 124-143.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. október 9.-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A kiegyezés-től az ezredfordulóig felszámolt országos hatáskörű magyar rendvédelmi testületek.” című XXIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 26.sz. 105-119.p. A tanulmány korábbi változata 2011. november 11.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében” című XXV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: Nemzeti rendvédelem-történetünk művelésének feltételrendszere. *Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiones Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2013) 39-40-41-42.sz. 228-232.p. HU-ISSN 1785-3257.
- PARÁDI József: Megmérettetett és könnyűnek találtatott a „rendészettudományak” nevezett áltudomány. *Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiones Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2014) 43-44-45-46.sz. 244-246.p. HU-ISSN 1785-3257.
- PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI József: A Magyar Tudományos Akadémia új tudományági nomenklatúrája. *Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiones Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVI.évf. (2016) 51-52.sz. 211-214.p. HU-ISSN 1785-3257.

- PARÁDI: A magyar rendvédelem 1867-1918. (13.;) — PARÁDI József: A magyar rendvédelem 1867-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVII.évf. (2017) 53.sz. 33-52.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI: Magyar rendvédelem 1919-1941. (21.;) — PARÁDI József: Magyar rendvédelem 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVII.évf. (2017) 54.sz. 59-92.p. HU-ISSN 1216-6774.
- SALLAI (6.;7.;8.;) — SALLAI János: A magyar rendészeti képzés története 1922-2017. Rendőr altiszt (tiszthelyettes) és rendőr tiszt képzés a XX-XXI. században. 86-123.p. In CZENE – POLGÁR Viktória — ZSÁMBOKINÉ Ficskovszki Ágnes: *Mérföldkövek az adózás és vámigazgatás történetéből. Válogatott tanulmányok az évfordulók tükrében.* Budapest, 2017, Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőr Tagozat. 246 p. HU-ISBN 978 615 00 0517 1.
- ZEIDLER (56.;) — ZEIDLER Sándor: A magyar rendőri rangok fejlődéstörténete a kiegyezéstől az ezredfordulóig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIV. évf. (2008) 17. sz. 116-137.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2003. november 12.-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

JOGSZABÁLYOK

- 1881/XXI.tc. (31.;34.;) — 1881/XXI.tc. a Budapest-fővárosi rendőrségről.
- 1883/I.tc. (40.;) — 1883/I.tc. a köztisztviselők minősítéséről.
- 1893/IV.tc. (33.;36.;) — 1893/IV.tc. az állami tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeinek szabályozásáról, és a megyei törvényhatóságok állami javadalmazásának felemeléséről.
- 1904/X.tc. (36.;) — 1904/X.tc. a vármegyei alkalmazottak (tiszt-, segéd-, kezelő- és szolgaszemélyzet) illetményeinek szabályozásáról.
- 1912/LVII.tc. (36.;) — 1912/LVII.tc. a vármegyei alkalmazottak illetményeinek szabályozásáról szóló 1904/X.tc. módosításáról.
- 1921/XXXIII. tc. (9.;44.;) — 1921/XXXIII. tc. az Észak Amerikai Egyesült Államokkal, a Brit Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nikaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlovén Állammal, Sziámmal és Cseh-Szlovákországgal 1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés becikkelyezéséről.
- 1922/VII.tc. (44.;52.;) — 1922/VII.tc. a Magyar Királyi Állami Rendőrség és a Magyar Királyi Csendőrség létszámának, kiegészítési módjának és felfegyverzésének megállapításáról.
- 1929/XXX.tc. (42.;) — 1929/XXX.tc. a közigazgatás rendezéséről.
- 43 972/1884.BM.r. (31.;35.;38.;39.;) — 43 972/1884.BM.r. a fővárosi rendőrség számára kiadott Utasítás tárgyában.
NÉMETHY Tihamér — TÖRÖK Lajos: *Rendőri vonatkozású törvények, rendeletek és eljárási szabályok gyűjteménye.* 26-49.p. Budapest, 1926, Editor. 822 p. /Rendőrtisztviselők zsebkönyvtára./
- 5 047/1919. (X. 1.) ME.r. (22.;46.;) — 5 047/1919. (X. 1.) ME.r. a rendőrség államosításáról.
Magyarországi Rendeletek Tára, LIII.évf. (1919) I.füzet. 752-767.p.
- 90 089/1919. (XII. 31.) BM.r. (47.;) — 90 089/1919. (XII. 31.) BM.r. az állami rendőrség ügyintéző hatásköréről.
Magyarországi Rendeletek Tára, LIII.évf. (1919) I.kötet. 1092-1096.p.
- 64 552/1920. (XI. 27.) BM.r. (57.;) — 64 552/1920. (XI. 27.) BM.r. őrszemélyzet próbaideje ideiglenes alkalmazásának meghosszabbítása.
NÉMETHY Tihamér — TÖRÖK Lajos: *Rendőri vonatkozású törvények, rendeletek és eljárási szabályok gyűjteménye.* 364-365.p. Budapest, 1926, Editor. 822 p. /Rendőrtisztviselők zsebkönyvtára./
- 2 682/1921. (II. 17.) BM.r. (55.;) — 2 682/1921. (II. 17.) BM.r. őrszemélyzet felvétele, ideiglenes alkalmazása, kiképzése.
NÉMETHY Tihamér — TÖRÖK Lajos: *Rendőri vonatkozású törvények, rendeletek és eljárási szabályok gyűjteménye.* 362-364.p. Budapest, 1926, Editor. 822 p. /Rendőrtisztviselők zsebkönyvtára./

- 39 820/1921. (1922. IV. 11.) BM.r. (47.;49.;53.;) — 39 820/1921. (1922. IV. 11.) BM.r. a Magyar Királyi Állami Rendőrség szervezetének és szolgálatának szabályozása. *Budapesti Közlöny*, LVI.év. (1922) 89.sz. 1-9.p.
- 3 720/1922. (IV. 25.) ME.r. (54.;) — 3 720/1922. (IV. 25.) ME.r. a rendőri szolgálat fogalmazói és felügyelői szakában való alkalmazáshoz szükséges kellékek és ezek joghatálya. 299-308.p. In NÉMETHY Tihamér — TÖRÖK Lajos (szerk.): *Rendőri vonatkozású törvények, rendeletek és eljárási szabályok gyűjteménye*. Budapest, 1926, Editor. 822 p. /Rendőrtisztviselők zsebkönyvtára./
- 66 898/1922. (IV. 27.) BM.r. (54.;) — 66 898/1922. (IV. 27.) BM.r. a 3 720/1922.ME.rendeletnek az ideiglenes minőségű próbaszolgálatos magyar királyi állami rendőrségi segédfogalmazók és segédfelügyelők próbaszolgálatára vonatkozólag tett intézkedések végrehajtása. *Belügyi Közlöny*, XXVII.évf. (1922) 22.sz. 1030-1033.p.
- 102 837/1922. (VII. 28.) BM.r. (52.;54.;) — 102 837/1922. (VII. 28.) BM.r. az 1922/VII.tc.-nek a Magyar Királyi Állami Rendőrségre vonatkozó rendelkezései végrehajtására. *Belügyi Közlöny*, XXVII.évf. (1922) 31.sz. 1365-1374.p.
- 18 880/1923. (VII. 4.) BM.r. (50.;51.;) — 18 880/1923. (VII. 4.) BM.r. Utasítás a Magyar Királyi Állami Rendőrség országos szaktanfolyamainak szervezetére, az országos szaktanulmányi felügyelő hatáskörének szabályozására és a tanfolyamok fegyelmi rendtartására vonatkozólag. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LVII.évf. (1923) I.füzet.411-415.p.
- 37 585/1923. (VIII. 28.) BM.r. (59.;60.;61.;62.;63.;64.;65.;) — 37 585/1923. (VIII. 28.) BM.r. a Magyar Királyi Állami Rendőrség al-tisztjeitől megkívánható elméleti és gyakorlati képzettség megállapítása és azzal kapcsolatos intézkedések. NÉMETHY Tihamér — TÖRÖK Lajos: *Rendőri vonatkozású törvények, rendeletek és eljárási szabályok gyűjteménye*. 368-388.p. Budapest, 1926, Editor. 822 p. /Rendőrtisztviselők zsebkönyvtára./
- 44 397/1923. (IV. 16.) BM.r. (58.;) — 44 397/1923. (IV. 16.) BM.r. az őrszemélyzet elméleti kiképzése. NÉMETHY Tihamér — TÖRÖK Lajos: *Rendőri vonatkozású törvények, rendeletek és eljárási szabályok gyűjteménye*. 366.p. Budapest, 1926, Editor. 822 p. /Rendőrtisztviselők zsebkönyvtára./
- 74 565/1923. (II. 28.) BM.r. (59.;60.;61.;62.;63.;64.;65.;) — 74 565/1923. (II. 28.) BM.r. utasítás az országos rendőr-törzsaltisztképző tanfolyam szervezetének, ügyvitelének és a törzsaltishti vizsga rendjének megállapítására. NÉMETHY Tihamér — TÖRÖK Lajos: *Rendőri vonatkozású törvények, rendeletek és eljárási szabályok gyűjteménye*. 389-404.p. Budapest, 1926, Editor. 822 p. /Rendőrtisztviselők zsebkönyvtára./

Mellékletek jegyzéke:

- I.sz. melléklet
18 880/1923. (VII. 4.) BM.r. utasítás a Magyar Királyi Állami Rendőrség országos szaktanfolyamainak szervezetére, az országos szaktanulmányi felügyelő hatáskörének szabályozására és a tanfolyamok fegyelmi rendtartására vonatkozólag.
- II.sz. melléklet
102 837/1922. (VII. 28.) BM.r. az 1922/VII.tc.-nek a Magyar Királyi Állami Rendőrségre vonatkozó rendelkezései végrehajtására.
- III.sz. melléklet
3 720/1922. (IV. 25.) ME.r. a rendőri szolgálat fogalmazói és felügyelői szakában való alkalmazáshoz szükséges kellékek és azok joghatálya.
- IV.sz. melléklet
66 898/1922. (IV. 27.) BM.r. a 3 720/1922.ME.rendeletnek az ideiglenes minőségű próbaszolgálatos magyar királyi állami rendőrségi segédfogalmazók és segédfelügyelők próbaszolgálatára vonatkozólag tett intézkedések végrehajtása.
- V.sz. melléklet
2 682/1921. (II. 17.) BM.r. őrszemélyzet felvétele, ideiglenes alkalmazása, kiképzése.
- VI.sz. melléklet
44 397/1923. (IV. 16.) BM.r. az őrszemélyzet elméleti kiképzése.

18 880/1923. (VII. 4.) BM.r.

Utasítás a Magyar Királyi Állami Rendőrség országos szaktanfolyamainak szervezetére, az országos szaktanulmányi felügyelő hatáskörének szabályozására és a tanfolyamok fegyelmi rendtartására vonatkozólag.

I. Általános rész.

1. §. A m. kir. állami rendőrség országos szaktanfolyamai: a rendőrtisztviselői tiszti tanfolyam, a rendőrtisztviselőket továbbképző tanfolyam, a detektív- és detektívfelügyelői tanfolyam, és az országos törzsaltisztképző tanfolyam.

2. §. Az országos szaktanfolyamok élén a m. kir. állami rendőrség országos szaktanulmányi felügyelője áll, aki a m. kir. belügyminiszternek van alárendelve.

3. §. Az országos szaktanfolyamok gazdasági, nemkülönben a tanfolyamhallgatók személyi ügyeinek intézése, valamint a tanfolyamhallgatóknak fegyelmezése (11. §.) a szaktanfolyamok parancsnokának feladata, aki ezen minőségben közvetlenül a szaktanulmányi felügyelőnek van alárendelve.

4. §. Az egyes tanfolyamok élén, a törzsaltisztképző tanfolyam kivételével, a belügyminiszter által kinevezett igazgatók állanak, akiknek feladatkörét, amennyiben ez az utasítás eltérő rendelkezéseket nem tartalmaz, a 66.899/1922. B. M. számú rendelet III. fejezeté, illetőleg az egyes tanfolyamokra vonatkozólag külön rendeletek állapítják meg. Az egyes tanfolyamok igazgatói a szaktanulmányi felügyelő irányítása alatt állanak.

Az idézett rendeletek szabályozzák a tanároknak (előadóknak) az igazgatókhoz és a hallgatókhoz való viszonyát is. Az egyes tanfolyamok igazgatói és tanárai a tanfolyamok parancsnokával szemben mellérendeltségi viszonyban állanak, és a parancsnok hatáskörébe tartozó ügyekben közvetlenül hozzá fordulnak intézkedés végett.

A törzsaltisztképző tanfolyamra vonatkozó eltérő szabályokat külön rendelet állapítja meg.

5. §. Az országos szaktanfolyamokhoz beosztott egyéb személyzet a szaktanulmányi felügyelő által megállapítandó belső ügyviteli és szolgálati szabályok értelmében közvetlenül, vagy a szaktanfolyamok parancsnoka útján az országos szaktanulmányi felügyelőnek van alárendelve, aki e személyzet tagjaival szemben az 5.047/1919. M. E. számú rendelet¹⁾ 42. §-ában megállapított rendbüntetési jogot gyakorolja.

6. §. A tanfolyamok hallgatóitól a tanfolyamon és azonkívül megkövetelhető magatartásra nézve az egyes tanfolyamokra vonatkozó rendeletekben foglaltak, valamint a jelen utasítás az irányadók.

Az idevágó tüzetes szabályokat a szaktanulmányi felügyelő rendeletei és a tanfolyamok parancsnokának napiparancsai állapítják meg.

7. §. A rendőrtisztviselői tiszti- és a detektív tanfolyam hallgatóinak közvetlen előjárója a tanfolyamok parancsnoka által kijelölt tisztviselő (alosztályparancsnok). Ennek útján a hallgatók a tanfolyamok parancsnokának s utóbbi útján az országos szak-

¹⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1919. évf., 752. o.

tanulmányi felügyelőnek, mint magasabb előjárónak, vannak alárendelve.

A rendőrtisztviselőket továbbképző és a detektívfelügyelői tanfolyamon a közvetlen előjáró tisztében is a tanfolyamok parancsnoka jár el.

8. §. Az igazgatók, a tanárok (előadók), valamint a szaktanfolyamhoz beosztott tisztviselők a hallgatók előjárói minden oly szolgálati érintkezésnél, amely rendes feladatkörükhöz tartozik.

II. Különös rész.

9. §. *Az országos szaktanulmányi felügyelő hatásköre.*

A m. kir. állami rendőrségnél felállított vagy ezután felállítandó szaktanfolyamok központi felügyeletét a m. kir. állami rendőrség országos szaktanulmányi felügyelője látja el, aki a belügyminiszternek véleményt ad, valamint javaslatot tehet minden olyan kérdésben, amely a m. kir. állami rendőrség alkalmazottainak szakszerű kiképzésével kapcsolatos.

Különösen feladata :

1. A Budapest székhellyel szervezett országos jellegű szaktanfolyamok közvetlen felügyelete, ellenőrzése és irányítása, valamint egyéb szaktanfolyamok közvetett felügyelete és ellenőrzése,

2. az oktatás vagy továbbképzés célját szolgáló rendőri tankönyvek megbírálása és javaslattétel a tanfolyamokon való használatuk engedélyezésére,

3. a rendőri szak- és tankönyvek hivatalos kiadásával kapcsolatos teendők ellátása, illetőleg az azokra vonatkozó véleményezés és javaslattétel,

4. az ideiglenes minőségű próbaszolgálatos rendőrségi segéd-fogalmazók és segédfelügyelők próbaszolgálatára vonatkozó rendelkezések végrehajtásának ellenőrzése, végül

5. a szaktanfolyamok nevében véleményt ad a belügyminiszternek különösebb fontosságú vagy vitás rendőri szakkérdésekben.

A rendőri szakképzés hatékony ellenőrzése céljából az országos szaktanulmányi felügyelő a tanfolyamok keretében tartott bármely előadáson, gyakorlaton vagy vizsgán megjelenhet s a kérdés jogával is élhet.

Az országos szaktanulmányi felügyelő a felügyelő és ellenőrző feladatkörét érintő ügyekben idegen hatóságokkal is közvetlenül levelezhet, a rendőrfőkapitányoktól pedig tüzetes felvilágosításokat kérhet. Helyszíni kiszállásoknál vagy sürgős esetekben az elsőfokú rendőrhatalóságoktól és alárendelt szerveiktől közvetlenül megkívánhatja a szükséges adatok beszolgáltatását.

Az egyes tanfolyamok igazgatói, nemkülönben az egyes tanárok a szaktanulmányi felügyelő kívánságára rendőri szakkérdésekben írásban is véleményt adni kötelesek.

Az országos szaktanulmányi felügyelő külön iktatót vezet, s „A magyar királyi állami rendőrség országos szaktanulmányi felügyelője“ felírási körpecsétet használ.

Az országos szaktanulmányi felügyelőt akadályoztatása vagy távolléte esetén a gazdasági, személyi és fegyelmi vonatkozású ügyek intézésében a tanfolyamok parancsnoka, az egyes tanfolyamok tanulmányi ügyeinek a szaktanulmányi felügyelőt megillető intézésében pedig az illető tanfolyam igazgatója, esetleg a belügyminiszter által megbízott tisztviselő helyettesíti.

• 10. §. *A szaktanfolyamok parancsnokának hatásköre.*

A tanfolyamok parancsnokának feladata a hallgatók személyes ügyeinek intézése, a hallgatók fegyelmezése és a tanfolyamok háztartási ügyeinek ellátása.

A laktanya-, illetőleg a házi rendet az igazgatók meghallgatása után a szaktanulmányi felügyelő jóváhagyásával a tanfolyamok parancsnoka állapítja meg.

A parancsnok gondoskodik arról, hogy a tanfolyamok minden helyiségében teljes rend és nyugalom uralkodjék, a laktanya- (házi-) rend szabályai betartassanak, a hallgatók az előadásokon, gyakorlatokon stb. pontosan megjelenjenek, s minden tekintetben az előírt szabályoknak megfelelően viselkedjenek.

11. §. *A tanfolyamok fegyelmi rendtartása.*

A szaktanfolyamok hallgatói úgy az intézet falain belül, mint azokon kívül szigorú fegyelmi szabályok alatt állanak. Feljebbvalóikkal szemben tisztelettel, s előljáróikkal szemben ezenfelül teljes engedelmességgel tartoznak.

Az előadási órákon kívül a hallgatók minden tekintetben közvetlenül a tanfolyamok parancsnokának, illetőleg az alosztályparancsnoknak vagy általuk a felügyelettel és ellenőrzéssel megbízott tisztviselőknak vannak alárendelve, s ezek utasításainak feltétlenül eleget tenni tartoznak.

Kötelesek továbbá a megállapított laktanya- (házi-) rendhez a legszigorúbban alkalmazkodni.

• *Fegyelmezés.*

A felső tiszti- és detektívfelügyelői tanfolyam hallgatóinak fegyelmezésére vonatkozólag a 66.900/1922. B. M. számú rendelet III. fejezete 7. §-ában foglaltak az irányadók azzal a módosítással, hogy a hivatkozott rendeletszakaszban a tanfolyam igazgatója részére megállapított rendbüntetői és fegyelmi jogkört az országos szaktanulmányi felügyelő gyakorolja.

Az országos törzsaltisztképző tanfolyam hallgatóinak fegyelmezésére nézve az ezen tanfolyam felállítására vonatkozólag kiadandó rendeletben foglalt külön szabályok nyerne alkalmazást

A tisztviselői tiszti és a detektív tanfolyam hallgatóira olyan cselekményeik vagy mulasztásaik miatt, amelyek a 3.720/1922. M. E. sz. rendelet 5. §-a és a 66.899/1922. M. M. sz. rendelet 20. §-a, illetőleg a 9.270/1922. B. E. sz. rendelet 7. §-a értelmében való eljárásra még okot nem adnak, az alább felsorolt rendbüntetések szabhatók ki:

1. Püsztán szóbeli vagy napiparancs útján közölt rosszalás,
- 2; 30 napig terjedhető államfogság (szórakozó stb. helyek látogatásának tilalmával),
3. 30 napig terjedhető laktanyafogság,
4. 400 korona összegéig terjedhető pénzbírság,
5. egyes kedvezmények (szabadság, kimaradás, künnlakás stb.) megvonása,

6. külön szolgálati teendők ellátásának,
 7. külön tanulmányi feladatok megoldásának kötelezettsége.
- Ezen rendbüntetések közül kiszabja

A) a szaktanulmányi felügyelő :

- a) a 15 napnál hosszabb ideig tartó állomás- és laktanyafogságot,
- b) a 200 koronánál nagyobb összegű pénzbírságot,
- c) a kedvezményeknek 8 napon túl terjedő elvonását,
- d) a külön szolgálati teendőknek 8 napot meghaladó időtartamra való kimondását ;

B) a szaktanfolyamok parancsnoka :

- a) rosszalást,
- b) a 15 napig terjedő állomás- és laktanyafogságot,
- c) a 200 koronáig terjedő pénzbírságot,
- d) a kedvezményeknek 8 napig terjedő időre való elvonását,
- e) a külön szolgálati teendőknek 8 napig terjedő időtartamra való kimondását ;

C) az egyes tanfolyamok igazgatói :

a külön tanulmányi feladatok megoldásának kötelezettségét.

A hallgatókkal szemben a figyelmeztetés és megintés jogát az alosztályparancsnok is gyakorolhatja.

A kiszabott rendbüntetéseket az illető tanfolyam igazgatójával, az igazgatók által kirótt rendbüntetéseket pedig a tanfolyamok parancsnokával alkalmas módon közölni kell.

Budapesten, 1923. évi július hó 4-én.

Dr. Rakovszky Iván s. k.
m. kir. belügyminiszter.

*102 837/1922. (VII. 28.) BM.r. az 1922/VII.tc.-nek
a Magyar Királyi Állami Rendőrségre vonatkozó rendelkezései végrehajtására.*

352.

A m. kir. belügyministernek 102,837/1922. B. M. számú rendelete.

Az 1922 : VII. t.-c.-nek a m. kir. állami rendőrségre vonatkozó rendelkezései végrehajtása.

A m. kir. állami rendőrség létszámát, kiegészítési módjait és felfegyverzését az 1922 : VII. t.-c. állapítja meg.

E törvény keretein belül a m. kir. állami rendőrség szervezete a következő:

I. A szervezet általánosságban:

a) Legfelsőbb igazgatás.

A m. kir. állami rendőrség legfelső hatósága a belügyminister, akit e feladatkörében az országos főkapitány helyettesít.

A m. kir. államrendőrségi ügyeket a belügyministeriumban két főosztály intézi, még pedig:

az államrendőrségi főosztály (szervezési és személyzeti ügyek) és

a közbiztonsági főosztály; az utóbbihoz tartozik az országos nyomozásokat irányító nyomozó osztály.

¹⁾ B. K. 1921. évf. 581. lapon.

b) Kerületi rendőrfőkapitányságok.

A m. kir. állami rendőrség hatósági jogkörét a belügyminister, illetőleg helyettesként az országos főkapitány a kerületi rendőrfőkapitányok útján gyakorolja

Az ország területe 7 rendőrfőkapitánysági kerületre oszlik, amelyek mindegyikének élén egy m. kir. kerületi rendőrfőkapitány áll. E kerületek székhelyei a következők: Debreczen, Miskolcz, Pécs, Szeged, Székesfehérvár és Szombathely.

Budapest és közvetlen környéke külön rendőrfőkapitányságot alkot.

c) Rendőrkapitányságok.

Minden törvényhatósági joggal felruházott és minden rendezett tanácsú városban, kivételképen egyes fontosabb községekben is, egy-egy m. kir. állami rendőrkapitányság működik, amely közvetlenül a terület szerint illetékes kerületi rendőrkapitányságnak van alárendelve. Ezekhez járul a Budapest székesfővárosban és közvetlen környékén felállított s a budapesti főkapitányságnak alárendelt 15 rendőrkapitányság (budapesti kerületi kapitányságok).

A rendőrkapitányságok száma ezidő szerint a budapestiekkel együtt 70.

d) Rendőri kirendeltségek.

Rendőri szempontból különösebb fontosságú főként nagyobb ipartelepekkel vagy jelentősebb vasuti forgalommal rendelkező egyéb községekben m. kir. állami rendőri kirendeltségek működnek, amelyek a rendőrkapitányságtól csak abban különböznek, hogy személyzetük létszáma kisebb és hatáskörük esetleg korlátoltabb.

E rendőri kirendeltségek közvetlenül az illetékes kerületi rendőrfőkapitányságnak, kivételesen személyi ügyekben a legközelebbi rendőrkapitányságnak vannak alárendelve.

Számuk ezidő szerint 8.

e) Határszéli kirendeltségek.

Egyes fontosabb határátelési pontokon külön határszéli hatósági kirendeltségek működnek. Állomáshelyük, valamint csekély számú személyzetük időről-időre változik.

Hatáskörük csupán az útlevelek és az idegenek ellenőrzésével kapcsolatos teendőkre terjed ki.

Rendszerint közvetlenül annak a kerületi főkapitányságnak vannak alárendelve, amelynek területén állomáshelyük fekszik.

2. A személyzet.

A m. kir. állami rendőrség személyzetének kiegészítése kizárólag önkéntes jelentkezés alapján történik. (1922: VII. t.-c. 2. §.)

A személyzet a következőképpen tagozódik:

A) Egyenruha és fegyverviselésre jogosított személyzet.

Ehhez tartozik:

a) a fogalmazói kar,

b) a felügyelői kar,

c) az őrségi személyzet (altisztek és rendőrök).

Az egyenruha és fegyverviselésre jogosított személyzet együttes létszáma a 12.000 főt meg nem haladhatja.

A fogalmazói és felügyelői kar tagjai tiszti rangú tisztviselők. Számuk nem lehet több 1500-nál.

Az őrségi személyzet (altisztek és rendőrök) száma 10.500 főt csak annyival haladhatja meg, amennyivel a fogalmazók és felügyelők száma kevesebb 1500-nál.

Ezidőszerint a fogalmazók és felügyelők betölthető létszáma legfeljebb 1300 főben, az őrségi személyzeté pedig 10.700 főben van megállapítva.

E személyzet minden tagja önkéntes elhatározása alapján, írásbeli nyilatkozattal vállal szolgálati kötelezettséget. (1922: VII. t.-c. 2. §.)

A szolgálat vállalására vonatkozó kötelező nyilatkozatok szövegét 1–3. mellékletek tüntetik fel.

Ezenfelül e személyzet minden egyes tagjának arcképes rendőri igazolványa van olyan melléklappal, mely személyi adatait, személyleírását és névalírását is feltünteti.

B) Egyenruha és fegyverviselésre nem jogosított személyzet.

Ehhez tartoznak:

a) az orvosok,

b) az irodai alkalmazottak (a számvevőségi és kezelési szak alkalmazottai, a díjnokok stb.).

c) a detektívek,

d) a kézbesítő- és szolgaszemélyzet (beleértve itt az ajtónállókat, kapusokat stb. is).

Ezek együttes létszáma körülbelül 4000 fő és hosszabb tartamú szolgálati kötelezettség vállalására nem kötelesek.

3. Rendőriskolák.

Minden főkapitányság mellett rendőriskola működik (oktató- és tartalékosztály), amelyben az újonnan felvett rendőrök és — a viszonyokhoz képest — az altisztek részestülnek a szükséges szakképzésben. Ezek az iskolák az egyöntetű szakképzés céljából Budapestre is összevonhatók.

Budapesten tanfolyamok szerveztetnek a fogalmazói és felügyelői kar tagjai részére is.

Az iskolában eltöltött szolgálati idő tartama 6 hónaptól 1 évig terjed.

Az iskolák állandó tanárai és növendékei a fenti szakaszokban meghatározott legmagasabb létszámokba beszámítanak.

E rendelet melléklete tünteti fel a központi igazgatás, a főkapitányságok, a kapitányságok, a kirendeltségek és a határszéli kirendeltségek székhelyeit.

Budapest, 1922. évi június hó 28-án.

Dr. Rakovszky Iván s. k.,
m. kir. belügyminister.

Megjegyzés: A rendelet mellékletei három nyilatkozatmintát és a testület diszlokációját tartalmazza.

Forrás! *Belügyi Közlöny*, XXVII.évf. (1922) 31.sz. 1365-1374.p.

3 720/1922. (IV. 25.) ME.r.

a rendőri szolgálat fogalmazói és felügyelői szakában való alkalmazáshoz szükséges kellékek és azok joghatálya.

A m. kir. ministerium a rendőri szolgálat fogalmazói és felügyelői szakában való alkalmazáshoz szükséges kellékek és ezek joghatálya tárgyában, figyelemmel a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883. I. t.-c. 29. §-ában foglalt felhatalmazásra is, a következőket rendeli:

1. §. A rendőri szolgálatnak fogalmazói és felügyelői szakában csak azt lehet véglegesen alkalmazni, aki a jelen rendeletben szabályozott rendőrtisztviselői tiszti vizsgát sikerrel letette.

2. §. A rendőrtisztviselői tiszti vizsgára, illetőleg az ezt megelőző tiszti tanfolyamra csak a rendőri igazgatásnál teljesített egy évi eredményes próbaszolgálat és az ezután sikerrel kiállított felvételi vizsga után lehet jelentkezni.

3. §. A próbaszolgálatra bocsátáshoz a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883. I. t.-c. 1. §-ának *a)* és *b)* pontjában megkivánt kellékeken felül a következő kellékek kimutatása szükséges:

1. 21 évet meghaladó, de 30 éven aluli életkor,
2. nőtlen állapot,
3. erős testalkat és egészséges szervezet,

4. a fogalmazói karhoz pályázóknál a jogi és államtudományi tanulmányoknak valamely magyar egyetemen vagy jogakadémián történt szabályszerű elvégzése és a jogtudományi vagy államtudományi államvizsgának sikeres letétele vagy pedig valamely magyar egyetemen a jogtudori vagy államtudori oklevél megszerzése, — a felügyelői karhoz pályázóknál pedig valamely hazai középiskolai érettségi vizsga vagy a középiskolákkal tanértékre nézve egyenlőnek tekintendő szakiskola vagy katonai (hadapród) iskola képesítő vizsgája,

5. rendezett anyagi viszonyok vagy legalább adósságtól való mentesség.

Az 1. és 2. pontban megszabott kellékek alól és pedig az 1. pontban megszabott kellék alól a pénzügyi szolgálati szabályzat 7. §-ában megjelölt korhatárig a belügyminister különös méltánylást érdemlő esetben kivételesen felmentést adhat.

4. §. A próbaszolgálatra bocsátást a belügyministerhez címzett, szabályszerűen felbelyegzett és kellően felszerelt folyamodványban csak a pályázat meghirdetése után s az abban megjelölt — rendszerint évente június hó 1-től június hó végéig terjedő — időben lehet kérni.

A már közszolgálatban álló pályázók kérvényeiket saját felettes hatóságuk útján kötelesek előterjeszteni.

A kérvényhez mellékelni kell:

1. a folyamodó születési anyakönyvi kivonatát és községi illetőségi bizonyítványát, amennyiben az illetőségi község a békeszerződés értelmében Magyarországtól elszakított területen fekszik, a magyar állampolgárság igénylésére vonatkozólag megtett nyilatkozatra kiadott okmányt, a külföldi születésűeknek pedig magyar állampolgárságukat elismerő vagy tanúsító egyéb okmányt;

2. a folyamodó feddhetlenségét igazoló erkölcsi bizonyítványt;

3. a fogalmazói karhoz pályázóknál a 3. §. 4. pontjában említett főiskola által kiállított végbizonyítványt és az ott említett államvizsgáról szóló bizonyítványt, illetőleg tudori oklevelet, a felügyelői karhoz pályázóknál pedig a 3. §. 4. pontjában említett bizonyítványt;

4. a folyamodó egészséges szervezetét igazoló közhatósági orvosi bizonyítványt;

5. azoknál a folyamodóknál, akik már közszolgálatban állanak, a közhatóságnál teljesített gyakorlati működést igazoló bizonyítványt;

6. a folyamodó vagyoni viszonyait, amennyiben fenntartásáról valamely hozzátartózója gondoskodik, hozzátartozójának vagyoni viszonyait feltüntető hatósági bizonyítványt.

A folyamodó kérvényében nyilatkoznia köteles afelől, hogy nőtlen állapotú-e.

Ha nős, kérvényéhez csatolni kell a házasságára vonatkozó házassági anyakönyvi kivonatot és családi állapotát feltüntető családi értesítőt; ha nőtlen, ki kell jelentenie, hogy a rendőri szolgálathoz alkalmazása esetére alkíveti magát a rendőri szolgálatra nézve fennálló házassági szabályzatnak.

Amennyiben a folyamodó a magyar nyelven felül egyéb nyelvekben is jártas, ezt kérvényében külön meg kell említeni.

A kérvényben továbbá nyilatkoznia kell a folyamodónak arról is, hogy adósságtól mentes-e.

Végül a pályázati kérvényben meg kell jelölni azt az elsőfokú állami rendőrhatóságot, amelynél a pályázó próbaszolgálatát teljesíteni óhajtja.

A pályázók kérvényük benyújtása után személyes jelentkezésre hívatnak fel és jelentkezésük alkalmával a rendőri szolgálathoz megkívánt testi alkalmasság megállapítása céljából rendőrorvost felülvizsgálatnak vettettek alá.

5. §. A rendőri szolgálatra alkalmasnak talált pályázók a betöltésre váró állások arányához képest a rendőri szolgálat fogalmazói, illetve felügyelői szakáchoz próbaszolgálatra behívatnak.

A próbaszolgálatra behívott személyek ideiglenes minőségű próbaszolgálatos állami rendőrségi segédfoglalmazókká, illetve ideiglenes minőségű próbaszolgálatos állami rendőrségi segédfelügyelőkké nevezetnek ki.

Az ebben a minőségben eltöltött szolgálati idő vélegesítés esetén az 1912. LXV. t.-c. 13. §-a értelmében a tényleges szolgálatba beszámít.

Az ideiglenes minőségű próbaszolgálatos állami rendőrségi segédfoglalmazók, illetőleg segédfelügyelők egyenruhát nem viselhetnek és állásukból indokolás nélkül, mindenemű anyagi igény kizárásával bármikor elbocsáthatók.

Ellenük fegyelmi eljárásnak helye nincs.

Az ideiglenes minőségű próbaszolgálatos állami rendőrségi segédfoglalmazók a X., az ideiglenes minőségű próbaszolgálatos állami rendőrségi segédfelügyelők pedig a XI. fizetési osztálynak megfelelő illetményeket élvezik.

Kinevezésük után gyakorlati kiképzésük céljából egy évi próbaszolgálatra valamely elsőfokú állami rendőrhatósághoz osztatnak be.

6. §. Az egy évi próbaszolgálat idejének eltelte után ezek a próbaszolgálatra behívott személyek a próbaszolgálat tartama alatt szerzett gyakorlati ismereteikről, valamint az elméleti előképzettségüknek megfelelő általános műveltségükről tájékoztató felvételi vizsga útján tartoznak számot adni.

A felvételi vizsga rendjét a belügyminiszter külön rendelettel szabályozza.

Amennyiben valamely jelölt a felvételi vizsgát sikerrel le nem teszi, állásából haladéktalanul elbocsátandó.

Azok a jelöltek, akik a felvételi vizsgát sikerrel kiállították, a Budapest székhellyel felállítani rendelt rendőrtisztviselői tiszti tanfolyamra fognak hivatalból behívatni.

A tanfolyam szervezetét, tanrendjét, ügyviteli szabályzatát, valamint a tanfolyam befejezésekor teendő tiszti vizsga tárgyait és vizsgarendjét a belügyminiszter külön rendelettel állapítja meg.

A tanfolyam időtartama egy év.

A tanfolyam befejezésével a hallgatók tiszti vizsgára bocsátatnak.

A tiszti vizsga letételére a jelen rendelet 26. §-ában megjelöltek kivételével csak azok jelentkezhetnek, akik a tiszti tanfolyamot látogatták.

A vizsgát letett ideiglenes minőségű próbaszolgálatos állami rendőrségi segédfoglalmazók és segédfelügyelők külön-külön a vizsgán elért eredményhez képest egymás között minősítendők.

A magasabb fizetési osztályba való kinevezetésüknél az érdemesség egyik feltételéül gyanánt ez a minősítés is figyelembe veendő.

A tiszti vizsga csak akkor ismételtető, ha arra a vizsgázottság kifejezetten engedélyt ad.

Azok az ideiglenes minőségű próbaszolgálatos állami rendőrségi segédfoglalmazók, illetőleg segédfelügyelők, akik a tiszti vizsgát sikerrel letették, állásukban véglegesítették, azok pedig, akik a tiszti vizsgát le nem tették és újabb vizsgára nem bocsáttathatók, továbbá akik a vizsgán ismételten meg nem feleltek, állásukból elbocsátandók.

7. §. A jelen rendelet életbelépésének napjától kezdődőleg a magyar királyi állami rendőrségnél a VIII. fizetési osztályba sorozott kapitányi és főfelügyelői rendfokozat elnyerése külön felső tiszti vizsga letételéhez köttetik.

Ettől a naptól kezdődőleg tehát — a 26. §-ban megjelölt kivételtől eltekintve — rendőrkapitánnyá és rendőrfőfelügyelővé csakis azok a fogalmazók és felügyelők nevezhetők ki, akik a felső tiszti vizsgát letették.

8. §. Más közszolgálati ágazatban szolgálatot teljesítő tisztviselők, továbbá honvéd- és csendőrtisztek vagy közszolgálatban nem álló egyének a jelen rendelet életbelépése után a magyar királyi állami rendőrség fogalmazói vagy felügyelői karába, bármely állásra végleges minőségben csak akkor nevezhetők ki, ha a rendőrtisztviselői tiszti vizsgát, illetőleg felső tiszti vizsgát letették.

9. §. A felső tiszti vizsga letételére nem kötelezhetők a jelen rendelet életbelépése előtt a VIII. vagy ennél magasabb fizetési osztályba végleges minőségben kinevezett azok a fogalmazói és felügyelői karbeli tisztviselők, akiknek a 15., 16., 17., 18. és a 19. §-ok szerint a vizsgára való jelentkezés szempontjából beszámítható szolgálati idejük a fogalmazói karnál a nyolc, a felügyelői karnál pedig a tizenkét esztendő (lásd 14. §.) meghaladja.

Azoknál a felügyelői karhoz tartozó tisztviselőknél, akik a jelen rendelet 3. §-ának 4. pontjában előírt főiskolai képesítettséggel rendelkeznek, a belügyminister a tizenkét évet nyolc évre leszállíthatja, azoknál pedig, akik közvetlenül a tényleges katonai szolgálatból nevezettek ki és valamelyik katonai akadémiát elvégeztek, az ezen eltöltött éveknek a tizenkét évbe legfeljebb három év tartamúig való beszámítását megengedheti.

10. §. A belügyminister azoktól a tisztviselőktől, akik e rendelet hatálybalépése napján a magyar királyi állami rendőrség fogalmazói vagy felügyelői szakában a VIII. és ennél magasabb fizetési osztályba sorozott állást töltenek be, amennyiben az előző §-ban meghatározott összszolgálati idővel nem rendelkeznek, az előléptetésre való érdemesség igazolása végett tanfolyam hallgatása nélkül is a felső tiszti vizsga letételét megkívánhatja.

11. §. A felső tiszti vizsga letételének megkönnyítése és a magasabb szakoktatás eredményesebbé tétele érdekében Budapest székhellyel rendőrtisztviselőket továbbképző tanfolyam felállítása rendeltetik el s ennek tartama hat hónapban állapíttatik meg.

12. §. A tanfolyam szervezetét, tanrendjét, ügyviteli szabályzatát, valamint a tanfolyam befejezése alkalmával teendő felső tiszti vizsga tárgyait és a vizsga rendjét a belügyminister külön rendelettel állapítja meg.

13. §. A tanfolyam hallgatása nélkül — a jelen rendelet 10. és 26. §-aiban foglalt kivételektől eltekintve — egy tisztviselő sem bocsátható felső tiszti vizsgára.

14. §. A tanfolyamra azok a IX. fizetési osztályba sorozott fogalmazók és felügyelők jelentkezhetnek, akik a XI—IX. fizetési osztályokban a fogalmazói szakon összesen leg-

alább nyolc, a felügyelői szakon pedig összesen legalább tizenkét évet megszakítás nélkül eltöltöttek.

Azoknál a felügyelői karhoz tartozó tisztviselőknél, akik a jelen rendelet 3. §-ának 4. pontjában előírt főiskolai képzettséggel rendelkeznek, a belügyminister a tizenkét évet nyolc évre leszállíthatja, azoknál pedig, kik közvetlenül katonai szolgálatból nevezettek ki és valamelyik katonai akadémiát elvégezték, az ezen eltöltött éveknek a tizenkét évbe legfeljebb három év tartamúig való beszámítását megengedheti.

15. §. A vizsgára való jelentkezés szempontjából a fogalmazói karban eltöltött időbe, legfeljebb azonban öt év tartamúig beszámítható mindazon, meg nem szakított, nem a rendőrségi szakon eltöltött közszolgálat is, melynél az 1883. I. t.-c. 3. §-ában körülírt képzettség kimutatása megkívántatott.

A belügyminister megengedheti, hogy az a megelőző köztisztviselői szolgálat, mely nem volt az előző bekezdésben megjelölt képzettség kimutatásához kötve, amelyet azonban valamely tisztviselő ezen képzettség birtokában töltött el, e képzettség megszerzésének időpontjától kezdődőleg a beszámítást illetőleg olybá vételessék, mint az 1883 : I. t.-c. 3. §-ában körülírt képzettség kimutatásához kötött közszolgálat.

A belügyminister megengedheti továbbá, hogy azoknál a fogalmazóknál, kik azelőtt is rendőri szolgálatot teljesítettek ugyan, de ezt a szolgálatot nem a fogalmazói szakon töltötték el, ezen előző szolgálatuknak nem az 1883 : I. t.-c. 3. §-ában körülírt képzettség birtokában eltöltött ideje, amennyiben legalább érettségi vizsgálattal vagy a középiskolákkal tantertre nézve egyenlőnek tekintendő szakiskola vagy katonai iskola képesítő vizsgájával rendelkeztek, másfél évet egy évnél számítva, amennyiben emel alacsonyabb képzettséggel rendelkeztek, két évet egy évnél számítva, de legfeljebb öt év tartamig a megállapított nyolc esztendőbe betudassék.

16. §. A vizsgára való jelentkezés szempontjából a felügyelői karban eltöltött szolgálati időbe ugyancsak legfeljebb öt év tartamig beszámítható az a meg nem szakított, nem a rendőrségi szakon eltöltött közszolgálat is, amely legalább a középiskolai érettségi bizonyítvány elnyeréséhez volt kötve s hasonló korlátozás mellett a tényleges katonatisztek és esendőr-tisztek, végül a községi jegyzők és állami tanítók szolgálata.

A 15. §. utolsó bekezdésében foglalt rendelkezések a felügyelői karban eltöltött szolgálati időbe való beszámítást illetőleg is megfelelően alkalmazhatók.

17. §. Nem számítható be azonban a jelen rendelet 15. és 16. §-ában meghatározott szolgálatokba az az időtartam, amely a betöltött 21. életévet megelőző időre esik.

18. §. Az ellenséges megszállás következtében állásuktól megfosztott vagy menekülésre kényszerített tisztviselőknél, akik később a m. kir. állami rendőrséghez nevezettek ki, nem tekintetik a szolgálat megszakításának az az idő, amelyet önhíbjáukon és akaratukon kívül valamely közszolgálat tényleges teljesítése nélkül, avagy kormányhatósági intézkedésen alapuló ideiglenes alkalmazásban töltöttek el.

19. §. A vizsgára való jelentkezés szempontjából úgy a fogalmazói, mint a felügyelői karban eltöltött időbe, legfeljebb azonban három év tartamig, beszámítható azon Károly csapatkereszteseknek a harctéren eltöltött szolgálati ideje, akik hadbavonulásuk folytán akár tanulmányaik folytatásában meggátoltak, akár közszolgálatba nem léphettek és ennek következtében kortársaikkal szemben igazolt hátrányt szenvedtek.

Az ily egyén szolgálati idejébe, ha a háború folyamán több naptári évben teljesített harctéri szolgálatot, az előbbi bekezdésben meghatározott három év tartamig, mindegyik naptári év után egy-egy évet kell beszámítani, ha ő e naptári évek mindegyikében

a) legalább három hónapon át teljesített az ellenség előtt harctéri szolgálatot és ez alatt a harctéri szolgálat alatt a Károly csapatkeresztre vonatkozó alapszabályokban meghatározott csapatrészeknél harchan vett részt, vagy ha

b) tekintet nélkül teljesített szolgálatának időtartamára, az ellenség előtt megsebesült, vagy ha

c) a hadiviszontagságok, köztük járványos betegségek következtében szolgálatra képtelenné vált.

A hadifogságban töltött időt a jelen §-ban szabályozott beszámításra való igény tekintetéből figyelembe kell venni, ha az illetőnek a hadifogságba jutásnál és a hadifogság tartama alatt tanúsított magatartását igazoltnak ismerték el.

20. §. Úgy a fogalmazói, mint a felügyelői karban eltöltött időbe a 15., 16., illetőleg a 18. §-ok alapján beszámítható közszolgálat, illetőleg harctéri szolgálat (hadifogság) még az esetben is, ha tartamuk összegezve az öt évet meg is haladná, csupán öt év tartamig számítható be úgy, hogy az ily beszámításra igényjogosult tisztviselőknél a fogalmazói karban legalább három, a felügyelői karban legalább két, illetőleg négy (katonai akadémiát végzett felügyelőknél), vagy három (az 1883 : I. t.-c. 3. §-ában körülírt képzettséggel rendelkező felügyelőknél) évi rendőri szolgálatot kell kimutatniuk.

Azoknak a rendőrfelügyelőknél, akik jelenleg a magyar királyi állami rendőrségnél a IX. fizetési osztályba sorolt állást töltik be és az állami rendőrséghez történt ki nevezésüket megelőzőleg legalább kilenc éven át megszakítás nélkül köztisztviselői vagy tényleges katonatiszti szolgálatot teljesítettek, a belügyminister méltánylást érdemlő esetben három évi rendőri szolgálat után is megengedheti a felső tiszti vizsgát megelőző tanfolyamra való becsatolást.

21. §. Azoknál, akik e rendelet alapján próbaszolgálattal kezdik meg hivatali működésüket, az előirt nyolc, illetőleg tizenkét évi időtartamba a próbaszolgálat ideje is beszámít. Ezek azonban a tiszti vizsgát követő három évi rendőri szolgálat betöltése előtt a felső tiszti vizsgát megelőző tanfolyamra akkor sem bocsáthatók, ha összes beszámítható idejük a nyolc, illetőleg a tizenkét évet meghaladja.

22. §. Azok a fogalmazók és felügyelők, akik azelőtt közszolgálatban nem állottak és az állami rendőrséghez a szervezés idején, közvetlenül a IX. fizetési osztályba nevezettek ki, amennyiben ebben a fizetési osztályban legalább négy évet eltöltöttek és igazolják, hogy képesítésüket legalább kinevezésük előtt négy évvel megszerezték és előzőleg gyakorlati téren működtek, a belügyminister kivételes engedélyével a továbbképző tanfolyamra bocsáthatók.

23. §. A tanfolyamra való berendelés az illető tisztviselőknél a m. kir. országos főkapitányhoz szolgálati úton előterjesztett kérelmére történik oly módon, hogy a kérelmezők nagyobb száma esetén a rangsorban előbb álló tisztviselők rendeltetnek be.

24. §. A tanfolyam befejezésével a hallgatók felső tiszti vizsgára bocsáttatnak.

A vizsga sikertelensége esetén újabb vizsgára a tanfolyam ismétlése nélkül ugyan, de csak egy év elteltével lehet jelentkezni.

25. §. Akik a felső tiszti vizsgát le nem teszik vagy a vizsgán ismételten meg nem felelnek, kapitánnyá vagy főfelügyelővé ki nem nevezhetők.

26. §. Azok a IX. fizetési osztályba sorozott rendőrfogalmazók és rendőrfelügyelők, akik a jelen rendelet hatályba lépte napján a m. kir. állami rendőrségnél tényleges szolgálatot teljesítenek, — amennyiben más törvényes akadály fenn nem torog — indokolt esetben a felső tiszti vizsga letételének igazolása nélkül is kinevezhetők rendőrkapitányokká, illetőleg rendőrfelügyelőkké azzal a megszorítással, hogy magasabb fizetési osztályba való esetleges további előlépésük a felső tiszti vizsga letételétől tetetik függővé.

A belügyminister által külön intézkedéssel megállapítandó időtartamra átmenetileg megengedtetik továbbá, hogy a rendőrtisztviselői tiszti tanfolyamra az állami rendőrség fogalmazói vagy felügyelői karához pályázó oly detektívek és rendőrök, valamint segédhivatali tisztviselők és díjnokok is berendeltessenek, akik a jelen rendelet 3. §-ában meghatározott kellékekkel rendelkeznek és az állami rendőrségnél legalább egy évi jó szolgálatot teljesítettek. Ezekre vonatkozólag ugyanazok a szabályok érvényesek, amelyek az ideiglenes minőségű próbaszolgálatos állami rendőrségi segédfogalmazókra, illetőleg segédfelügyelőkre nézve a rendőrtisztviselői tiszti tanfolyamra való felvételt és a tiszti vizsgát illetőleg megállapítottak azzal a kivétellel, hogy a felvételi, illetőleg a tiszti vizsga sikertelensége esetén őket nem kell állásukból elbocsátani, hanem előző szolgálatukba visszautalni.

27. §. A jelen rendelet hatálybalépte előtt ideiglenes minőségben kinevezett fogalmazói és felügyelői karbeli tisztviselők véglegesítésük előtt, állásukhoz képest a tiszti vagy továbbképző tanfolyamra berendelhetők, illetőleg a tiszti vagy felső tiszti vizsga letételére kötelezhetők.

Amennyiben az ilyen ideiglenes minőségű tisztviselők akár a tiszti, akár a felső tiszti vizsgán meg nem felelnek, mindkét vizsgát egy év leteltével megisméttelhetik.

Amennyiben ez alkalommal sem felelnek meg a követelményeknek, állásukból elbocsátandók.

28. §. Ez a rendelet kihirdetésének napján¹⁾ lép életbe.

Végrehajtásával a magyar királyi belügyminister bizatik meg azzal, hogy az összes szükséges részletes intézkedéseket saját hatáskörében tegye meg.

Budapest, 1922. évi április hó 25-én.

Gróf Bethlen István s. k.,
m. kir. miniszterelnök

¹⁾ Kihirdettetett a „Budapesti Közlöny”-ben 1922. évi április hó 27-én.

66 898/1922. (IV. 27.) BM.r.

a 3 720/1922.ME. rendeletnek az ideiglenes minőségű próbaszolgálatos magyar királyi állami rendőrségi segédfogalmazók és segédfelügyelők próbaszolgálatára vonatkozólag tett intézkedések végrehajtása.

I. FEJEZET.

Jelentkezés.

1. §. A kinevezett ideiglenes minőségű próbaszolgálatos m. kir. állami rendőrségi segédfogalmazók és segédfelügyelők kinevezési okmányuknak kézhezvételétől számított 8 napon belül a hivatali eskü letétele és próbaszolgálatuk megkezdése céljából kötelesek annál a rendőrhatalóságnál jelentkezni, mely kinevezési okmányukban megjelöltetett.

A hivatali eskü letételére, a róluk kiállítandó törzslapokra, esetleg a jelentkezés elmulasztására nézve a m. kir. állami rendőrség szervezetének és szolgálatának szabályozásáról szóló 39,820/1921. számú belügyministeri rendelet vonatkozó határozmányai az irányadók.

II. FEJEZET.

A próbaszolgálat.

2. §. A próbaszolgálat célja az, hogy a próbaszolgálatos segédfogalmazók és segédfelügyelők a rendőri szolgálat minden ágáról gyakorlati tájékozódást nyerjenek.

3. §. A próbaszolgálat első három hónapjában úgy a próbaszolgálatos segédfogalmazók, mint a próbaszolgálatos segédfelügyelők együttes kiképzésben részesülnek és erre az időre mindannyian az őrszemélyzet alakulataihoz osztandók be szolgálatfételre.

4. §. Az első három hónap elteltével a próbaszolgálat időrendi és szakszerű beosztása kétféle.

A próbaszolgálatos segédfogalmazók a rendőrség hatósági tevékenységének ismeretébe vezetendők be olyképen, hogy ennek a tevékenységnek hármass megoszlása szerint folytatódólagosan 3–3 hónapon át a közbiztonsági, az igazgatási rendészeti és a rendőri büntető bíraskodási ügykörhöz osztatnak be, míg a próbaszolgálatos segédfelügyelők a próbaszolgálat egész idejét az őrszemélyzet alakulatainál töltik el.

Az összes próbaszolgálatos segédfogalmazók és segédfelügyelők kötelesek ezenkívül a próbaszolgálat ideje alatt a kezelési, valamint a számviteli teendőket gyakorlatilag és elméletben is megismerni.

5. §. Az együttes kiképzés három hónapját úgy kell felhasználni, hogy ebből legalább két hónap jusson a tényleges őrszemszolgálatra, egy hónap pedig az őrszobaparancsnok, a beosztott felügyelő és az őrszemélyzeti parancsnok tevékenységének gyakorlati megismerésére.

A próbaszolgálatos segédfogalmazóknak és segédfelügyelőknek az őrszemszolgálatra való beosztása akként történik, hogy az őrszemélyzeti parancsnok őket a rendes

őrszemek vagy őrzáratok mellé a nap bizonyos részére kirendeli abból a célból, hogy az őrszemes és őrzáratos rendőr teendőit gyakorlatilag megismerjék.

A harmadik hónapban közvetlenül az őrszobaparancsnok, majd az őrszemélyzeti parancsnok mellé osztandók be s itt úgy elméletileg, mint gyakorlatilag azokra a teendőkre oktatódnak, melyek ellátása az őrszobaparancsnok, a beosztott felügyelő és az őrszemélyzeti parancsnok feladata.

6. §. Az együttes kiképzés ideje alatt a próbaszolgálatos segédfogalmazók és segédfelügyelők az őrszemélyzet részére tartott oktatásokon is kötelesek részt venni.

Az őrszemélyzeti parancsnok ezenkívül hetenkint legalább két ízben külön oktatásban tartozik őket részesíteni, ugyanekkor elméleti és gyakorlati előhaladásukról is tájékozódik és erről hetenkint egyszer a kapitányság vezetőjének jelentést tesz.

7. §. A próbaszolgálat első három hónapjának leteltével a kapitányság vezetője személyesen tartozik meggyőződni arról, hogy a próbaszolgálatos segédfogalmazók és segédfelügyelők mily előmenetelt tanúsítottak.

Ennek megtörténtével minden egyes próbaszolgálatos segédfogalmazóról és segédfelügyelőről részletes minősítést készít és azt szolgálati úton a m. kir. belügyministerhez haladéktalanul felterjeszti.

8. §. Az együttes kiképzés idejének leteltével a próbaszolgálatos segédfogalmazók a rendőrség ügyintéző tevékenységének gyakorlati megismerése céljából a már fentebb részletezett ügykörökbe nyernek beosztást.

E helyütt különös gondot kell fordítani arra, hogy a próbaszolgálatos segédfogalmazók az ügyintézőt gyakorlati példák és felmerült egyes esetek kapcsán ismerjék meg.

Évégből az általános tudnivalók elsajátítása után őket nemcsak jegyzőkönyvek vezetésére és részletmunkák elvégzésére kell felhasználni, hanem önálló előadói tervezetek elkészítésével is meg kell bízni. Ezek kapcsán útmutatással és oktatással oda kell hatni, hogy a próbaszolgálatos segédfogalmazók a törvényes szabályoknak a gyakorlati életben való alkalmazását megismerjék és így nekik a gyakorlati rendőri érzék és az ítélőképesség kifejlesztésére mód nyújtassék.

9. §. A próbaszolgálatos segédfelügyelőknek, kik a próbaszolgálat egész idejét az őrszemélyzet alakulatainál kötelesek eltöltöni, az őrszemélyzet tevékenységének részletesebb elsajátítására kell törekedniök.

Különösen el kell sajátítaniök mindazokat az ismereteket, melyek az őrszemélyzet szolgálatára, figyelmzésére, ellenőrzésére, nyilvántartására, illetményeire, oktatására, azonkívül a fegyverhasználatra vonatkoznak.

10. §. A próbaszolgálat negyedik hónapjától kezdve úgy a próbaszolgálatos segédfogalmazók, mint egyes esetekben az őrszemélyzet alakulatainál szolgálatot teljesítő próbaszolgálatos segédfelügyelők a büntügyi nyomozásoknál, részben mint jegyzőkönyvvezetők, részben a detektívek mellé, mint segédek besztandók, hogy a nyomozások gyakorlati keresztülvitelét megismerjék.

Ugyancsak gondoskodnia kell a kapitányság vezetőjének arról is, hogy a próbaszolgálatos segédfogalmazók és segédfelügyelők a daktíloszkópia és a büntügyi nyilvántartás elemeit is elsajátítsák.

Az 1881 : XXI. t.-c., az 5.047/1919. M. E. sz. rendelet, valamint az állami rendőrség szervezetét és szolgálatát szabályozó rendeletek külön oktatás tárgyává teendők.

11. §. A próbaszolgálatos segédfogalmazókat és segédfelügyelőket pusztán irodai teendők ellátására, nyilvántartások állandó vezetésére felhasználni nem szabad; ily teendők átmeneti végzésére csak annyiban használhatók fel, amennyiben ez a gyakorlati kiképzés céljait szolgálja.

12. §. A próbaszolgálat egész tartama alatt különösen arra kell gondot fordítani, hogy a próbaszolgálatos segédfogalmazók és segédfelügyelők tervszerűen és rendszeresen legyenek foglalkoztatva, emellett állandóan ellenőriztessenek abból a célból is, hogy a rendőri szolgálatra való rátermettségük és előhaladásuk megállapítható legyen.

A kapitányság vezetője lehetőleg személyesen ellenőrizze kiképzésüket és képességeikről, valamint előhaladásukról, különösen a próbaszolgálat negyedik hónapjától kezdődőleg időnkint kikérdezés és oktatás formájában győződjék meg.

Általában arra kell törekedni, hogy a próbaszolgálatos segédfogalmazók és segédfelügyelők minden irányban közvetlen és személyes tájékozódást nyerjenek a rendőri szolgálatról, évégből minden eszközt fel kell használni, amely ennek a célnak elérését biztosítja.

13. §. A kötelességüket hanyagolva teljesítő, figyelmelen, a rendőri továbbképzésre alkalmatlannak mutakozó, vagy a tisztviselői állással össze nem férő magatartást tanúsító próbaszolgálatos segédfogalmazókról és segédfelügyelőkről a tényállás részletes ismeretése mellett a m. kir. belügyminiszterhez szolgálati úton haladéktalanul jelentést kell tenni.

14. §. A próbaszolgálat egy évi idejének leteltével a kapitányság vezetője a próbaszolgálatos segédfogalmazókat és segédfelügyelőket törzslapjukon minősíti és a törzslapokat szolgálati úton a m. kir. belügyminiszterhez haladéktalanul felterjeszti.

III. FEJEZET.

Különös határozmányok.

15. §. A próbaszolgálatos segédfogalmazók és segédfelügyelők a próbaszolgálat ideje alatt, mint rendőrségi közegek önállóan nem működhetnek és őket semmilyen önálló szolgálatra kirendelni nem szabad.

16. §. A próbaszolgálatos segédfogalmazóknak és segédfelügyelőknek a rendőri jogból eredő, akár a fogalmazói, akár a felügyelői kart, vagy őrszemélyzetet illető jogosítványuk, fegyverhasználati joguk nincs, amint hogy sem egyenruhát, sem fegyvert nem is viselhetnek.

17. §. Mindazok a tisztviselők, vagy közegek, akikhez a próbaszolgálatos segédfogalmazók és segédfelügyelők bármely időtartamra gyakorlati oktatás céljából beosztatnak vagy kirendelhetnek, ennek a beosztásnak vagy kirendelésnek tartamára a próbaszolgálatos segédfogalmazók és segédfelügyelők előljáróivá válnak és őket az oktatás érdekében utasításokkal látintják el, amelyeket ha csak ezek nyilvánvalóan nem törvényellenesek, vagy a 15. és 16. §-okban foglalt határozmányokkal ellentétben nem állanak, a próbaszolgálatos segédfogalmazók és segédfelügyelők feltétlenül teljesíteni tartoznak.

18. §. A próbaszolgálatos segédfogalmazókra és segédfelügyelőkre általában ugyanazok a szabályok vonatkoznak, amelyeket az állami rendőrség szervezetét és szolgálatát szabályozó rendelet határozmányai a tisztviselőkre nézve megállapítanak, feljebbvalóként azonban egyik csoporthoz tartozó állami rendőrségi alkalmazottal, tehát a rendőrlégénységgel szemben sem szerepelhetnek.

19. §. Jelen utasítás kiadásának napján lép életbe.

Budapest, 1922. évi április hó 27-én.

Gróf Klebelsberg Kunó s. k.
m. ikt. belügyminister.

Forrás! *Belügyi Közlöny*, XXVII.évf. (1922) 22.sz. 1030-1033.p.

2 682/1921. (II. 17.) BM.r.
őrszemélyzet felvétele, ideiglenes alkalmazása, kiképzése.

A Budapesti Magyar Királyi Állami Rendőrség őrsége szervezeti szabályzatának általános részében foglalt s a rendőrök felvételét tárgyzó 19. § ideiglenes hatályát következőképpen módosítottam.

19. §. A behívottak csak ideiglenesen vétetnek fel s elméleti, valamint gyakorlati kiképzetésük végett a tartalékhoz, vagy közvetlen a tanosztályhoz osztatnak be.

Az ideiglenes alkalmazás az állományba vétel napjától 2 évig tart. Első 6 hónapja az elméleti kiképzésre szolgál, s ennek tartalma alatt az újonc a próbaidős rendőr címet viseli. Ezen idő lejártával azt, aki a követelményeknek megfelel, ideiglenes minőségű másodosztályú rendőrré kell kinevezni.

Úgy a próbaidős, mint az ideiglenes minőségű másodosztályú rendőröket indoklás nélkül bármikor el lehet bocsátani, akár felfogásuk, vagy ítélőképességük fogyatékoságai, akár meg nem felelő magaviseletük miatt rendőri állás betöltésére alkalmatlannak mutatkoznak.

Az ideiglenes alkalmazás első évének leteltével minden rendőr újból rendőrorvosi felülvizsgálatra kerül s ha szervezete, valamint egészségi állapota nem nyújt kellő biztosítékot arra, hogy a nehéz közbiztonsági szolgálatot továbbra is elláthassa, a fentiek értelmében elbocsátandó.

Akit a felülvizsgálat során alkalmasnak találnak, az az ideiglenes alkalmazás még hátralévő tartalma alatt csak akkor bocsátható el, ha olyan cselekményt, vagy mulasztást követ el, mely végleges alkalmazottnál formszerű fegyelmi eljárás megindítására szolgálna alapul.

A 2. év lejártával azokat, akiket időközben el nem bocsátottak, véglegesíteni kell. Az ideiglenes alkalmazás tartama a rendes szolgálati időbe beszámít.

Azok, akik a Magyar Királyi Állami Rendőrség őrszemélyzeténél végleges minőségben már szolgálatot teljesítettek, de önként kiléptek, vagy nyugdíjaztattak, tényleges szolgálatra azon minőségben újból való alkalmazásuk esetén az ideiglenes szolgálat kötelezettségének nincsenek alávetve.

E módosított szakasz határozványai mindazokra a rendőrökre kiterjednek, akik 1920. évi november hó végéig írásbeli rendelkezéssel véglegesítve nem lettek.

E módosított szövegben foglalt rendelkezések hatályát az 5 047/1919. miniszterelnöki rendelettel szervezett Magyar Királyi Állami Rendőrség egész őrszemélyzetére kiterjesztem, amihez képest a rendőrök ideiglenes alkalmazása ezentúl 2 évre terjed.

Minthogy azonban egyes vidéki kerületekben nehézségekbe ütközne az, hogy az újonnan felvett összes rendőrök egy központi tanosztályhoz, vagy tartalék osztályhoz osztassanak be, megengedem, hogy addig, míg a viszonyok nem javulnak, a próbaidős rendőrök első 6 havi elemi kiképzéséről a lehetőségekhez képest esetleg kapitánysági, vagy kirendeltségi osztályonként történjék gondoskodás.

A Budapesti Magyar Királyi Állami Rendőrség tanosztályánál használatban álló új kiadású tankönyvek most már azt is lehetővé teszik, hogy a próbaidős rendőrök az illetékes osztályparancsnok felügyelete és irányítása mellett központi tanfolyam hiányában is elsajátíthassák a legszükségesebb tudnivalókat, s a szükséghez képest minden kapitányságnál felállítható bizottság előtt vizsgát tehessenek.

A vizsgabizottságot legalább három tisztviselőből kell megalakítani, akinek egyike az elnöki teendőket is elláthatja. Ha a vizsga a kerület székhelyén kívül eső kapitánysági vagy kirendeltségi osztálynál tartatik meg, elnök mindenkor a kapitányság (kirendeltség) vezetője vagy helyettese legyen.

Ha a kerület székhelyén központi tanfolyam tartatik, -akkor a vizsgabizottság a Budapesti Magyar Királyi Állami Rendőrségnél fennálló szabályok (a rendőri őrség szolg. utasítása általános rész 14. §.) figyelembe vételével alakítandó meg olyképpen, hogy egyik tagja mindenkor fogalmazói karból jelöltessék ki.

Felkérem méltóságodat, hogy a próbaidőre, a vizsgára, az ideiglenes alkalmazásra és csupán a második év leteltével bekövetkező véglegesítésre vonatkozó fenti szabályokat az összes alárendelt hatóságaival nem különben a tiszti kar és az őrszemélyzet minden tagjával közöltesse, s intézkedjék aziránt is, hogy e rendelkezésekről már a rendőri állásra pályázók is kellő felvilágosítást nyerjenek.

A felvételek, kinevezések, elbocsátások és véglegesítések iránt e rendeletem vételétől kezdve a fenti szabályok szerint kell eljárnia.

Budapest, 1921. II. 17.

Forrás! NÉMETHY Tihamér — TÖRÖK Lajos: Rendőri vonatkozású törvények, rendeletek és eljárási szabályok gyűjteménye. 362-364.p. Budapest, 1926, Editor. 822 p. /Rendőrtisztviselők zsebkönyvtára./

VI.sz. melléklet

**44 397/1923. (IV. 16.) BM.r.
az őrszemélyzet elméleti kiképzése.**

Felmerült esetekből kifolyólag közlöm, hogy 2 682/1921. VI.a. szám alatt kelt itteni rendelet értelmében a rendőröknek elvileg az első hat hónapi elemi kiképzés időtartama alatt kell letenniük a rendőri képesítő-vizsgát. Csak ha elháríthatatlan akadályok merülnek fel, tehető le a képesítő-vizsga később, de semmiesetre sem olyan haladékkal, hogy az illető a Magyar Királyi Állami Rendőrség tényleges szolgálatában 2 évet is eltöltsön anélkül, hogy a vizsgát letette volna. Az olyan rendőrök tehát, akik szolgálatukat próbaidős minőségben kezdték meg s jelenleg mint ideiglenes minőségű rendőrök szolgálnak, semmiesetre sem véglegesíthetők előbb, mintsem a képesítő vizsgát letették. Arra az esetre, ha különleges okokból volnának még olyan, másfél évet is meghaladó szolgálattal bíró ideiglenes minőségű rendőrök, akiknek képesítő-vizsgájuk még nincsen, ezekre nézve kivételesen azt is megengedem, hogy átmenteileg tanfolyam hallgatása nélkül is le-vizsgáztathatók legyenek, hogy előléptetésüket a vizsga hiánya ne akadályozza. Ha az ilyen vizsgát csak viszonylag gyöngye eredménnyel bírnák letenni, később — vizsgával össze nem kötött — ismétlő tanfolyam, illetve kiegészítő oktatás hallgatására kell őket kötelezni.

Budapest, 1923. IV. 16.

A minister helyett
Nádossy s. k.
országos főkapitány

Forrás! NÉMETHY Tihamér — TÖRÖK Lajos: *Rendőri vonatkozású törvények, rendeletek és eljárási szabályok gyűjteménye.* 366.p. Budapest, 1926, Editor. 822 p. /Rendőrtisztviselők zsebkönyvtára./